

OHK - Geografija

III

B 21

GEOGR. OBZORNIK

/1996 3

91

49600000117,3

COBISS

UNIVERZA V LJUBLJANI - FF

LETO 1996 LETNIK 43

3

**GEOGRAFSKI
OBZORNIK**

GEOGRAFSKI OBZORNIK

Strokovna revija za popularizacijo geografije

GEOGRAPHIC HORIZON

Professional Review for Popularization of Geography

Založnik	Zveza geografskih društev Slovenije	Association of the Geographical Societies of Slovenia	Publisher
Naslov	Aškerčeva 2 1000 Ljubljana Slovenija	Aškerčeva 2 1000 Ljubljana Slovenia	Address
Glavni, odgovorni in tehnični urednik		Drago Perko	Chief, Responsible and Technical Editor
Uredniški odbor		Dragica Borko, Slavko Brinovec, Karmen Cunder, Drago Kladnik, Marko Krevs, Jurij Kunaver, Miha Pavšek	Editorial Board
Prelom		SYNCOMP	Typesetting
Tiskar		Collegium Graphicum	Printer
Naklada		1300	Circulation
Izhajanje	Četrletno	Quarterly	Frequency
Finančna podpora	Ministrstvo za šolstvo in šport	Ministry of Education and Sports	Financial Support
Cena	450,00 SIT	4,00 USD	Price
Žiro račun	APP 50100-678-44109	Nova Ljubljanska banka 50100-620-133 7383-20885/0	Bank Account

UVODNIK

3

EDITORIAL**STROKOVNI ČLANKI**

4

PROFESSIONAL ARTICLES

	Martin Šolar in Tea Lukan Klavžer		
Varovanje in razvoj v Triglavskem narodnem parku: harmonija ali alternativa?	4	Protection and development in Triglav national park: harmony or alternative?	
	Ana Vovk		
Peščene plaže in gorata notranjost Peloponeza	12	Sandy beaches and mountainous hinterland of Peloponnesus	
	Jerneja Fridl in Drago Perko		
Digitalni model reliefa Slovenije z okolico	16	Digital elevation model of Slovenia and its surroundings	
	Drago Perko		
Sporna imena držav v slovenskem jeziku	20	The problematicity in translating foreign countries' names into Slovene	

GEOGRAFIJA V ŠOLI

27

GEOGRAPHY IN SCHOOL**OBVESTILA**

29

INFORMATION

Vsak avtor je v celoti odgovoren za prispevek.

Each author is fully responsible for the task.

NASLOVNICA**TITLE PAGE**

Dolina triglavskih jezer sodi med osrednje in najlepše predele Triglavskega narodnega parka. V ledeniško preoblikovani in ponekod močno zakraseli dolini leži več manjših, toda izjemno slikovitih jezer. Na fotografiji vidimo v ospredju Zeleno jezero, ki je med triglavskimi jezери najbolj plitvo. Poseljeno je z algami, ki mu dajejo značilno zelenkasto barvo. V ozadju se nad melišči dviga strma stena Velike Zelnarice (2320 m), ki je del zahodnega roba slatenskega nariva. (Foto: M. Šolar.)

The Triglavška jezera valley (Triglav lakes) lies in the heart of the Triglav national park and it is reputed as the most beautiful part of it. There are some small, but picturesque lakes in the scenic glacial valley, where karst transformations have taken place. There's the Green lake (Zeleno jezero) in front of the photo, the shallowest among the Triglav lakes. Its name originates from significant green colour coming from algae which inhabit the lake. At the back steep wall of Velika Zelnarica (2320 m) rises above the scree. (Photo: M. Šolar.)

DESET LET REVIJE UJMA

Milan Orožen Adamič

Človeštvo se z naravnimi nesrečami nenehno spopada, pa tudi k nam prihajajo leto za letom: enkrat so to potres, poplava, toča, drugič pozeba, suša, zemeljski plaz ali kaj drugega. Pri nas se srečujemo s tako široko paleto naravnih nesreč predvsem zato, ker je Slovenija dežela velike pokrajinske pestrosti na stiku velikih, močno različnih evropskih geografskih enot.

Škoda, ki jo povzročijo naravne nesreče, je iz leta v leto različna, običajno pomeni od 1 do 2 % družbenega proizvoda Slovenije. Ob večjih nesrečah pa je lahko znatno večja: leta 1976 je zaradi potresa v Posočju in drugih naravnih nesreč narasla na več kot 6 % takratnega družbenega proizvoda, leta 1990 pa zaradi izjemno močnega neurja v osrednji Sloveniji na skoraj 20 %.

Ob naravnih nesrečah prihaja morda najbolj neposredno do izraza povezanost, soodvisnost med človekom in naravo, ki je temeljni predmet geografske znanosti. Prav zato geografi, še posebej sodelavci Geografskega inštituta Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, že več desetletij raziskujemo in pojasnjujemo naravne nesreče kot najširši splet vzrokov in učinkov v pokrajini. Temelje takemu pristopu je že leta 1954 postavil največji slovenski geograf Anton Melik, ko je v zaključnih mislih študije o povodnjih okrog Celja zapisal: »da je naš namen, pa tudi naša naloga, da verno opazujemo in skrbno proučimo prirodne katastrofe, ki vplivajo na delovno razmerje med človekom in naravo in puščajo vidne sledove v oblikovanju zemeljske površine, kulturno-gospodarskih ploskev, naselij in drugih tvorb človeške dejavnosti. Kakor so povodnji okrog Celja obrnile nase našo pozornost, je med ostalim naša naloga, da organizirano proučimo tudi druge ujme, ki žal le pre pogosto zadevajo našo slovensko zemljo.«

Leta 1983 je na osnovi resolucije takratnega kongresa jugoslovanskih geografov v Črni Gori Katedra za fizično geografijo Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani organizirala posvetovanje o naravnih nesrečah v Jugoslaviji s pou-

darkom na metodologiji geografskega preučevanja naravnih nesreč. Vsebinsko je bilo povezano s posvetom o naravnih nesrečah v Sloveniji, ki ga je organiziral Geografski inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Morda najpomembnejši rezultat posveta je bila zamisel o izdajanju posebne revije o vprašanih varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki jo je podprl Sekretariat za ljudsko obrambo (danes Ministrstvo za obrambo), kar je bilo za takratne razmere gotovo nekaj izjemnega. Zamisel smo uresničili leta 1987, ko je Republiški štab za civilno zaščito (danes Uprava za zaščito in reševanje) izdal le nekaj čez 100 strani debelo revijo, ki smo jo imenovali Ujma, zadnje številke so se že odebelile na več sto strani. Pri pisanju in urejanju Ujme je delež geografov in geografije zelo pomemben. Skupaj z drugimi smo uspeli oblikovati uredniški odbor, multidisciplinarno delovno skupino, ki si prizadeva za kakovostno vsebino revije.

Letos je izšla jubilejna številka Ujme. V desetih letih izhajanja je postala edinstvena publikacija, ki ji v znanosti in Evropi ni enake. Vrsto izvornih idej in raziskav nam priznavajo in zavidajo mnogi tuji strokovnjaki.

Po drugi strani pa za svetom močno zaostajamo pri vključevanju problematike naravnih nesreč na vseh stopnjah izobraževanja. Po svetu se naravne nesreče predmet na vedno večjem številu univerz, in to ne le samo na geografskih oddelkih. Pri nas pa je kaj malo ali nič posluha za vključevanje novih in resnih problemov človeštva v izobraževalni sistem. Še več, delež izobraževalnih vsebin, namenjen geografiji, se krči. Mnogi smo prepričani, da je tu nekaj zelo zelo narobe.

Prav Ujma pa je pomembna za popularizacijo naravnih nesreč in geografije, kar ne nazadnje dokazuje tudi njeno desetletno uspešno poslanstvo. Še posebej smo veseli, da ta jubilej praznujemo prav v desetletju, ki so ga Združeni narodi proglasili za desetletje boja in varstva pred naravnimi nesrečami.

VAROVANJE IN RAZVOJ V TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU: HARMONIJA ALI ALTERNATIVA?

Martin Šolar in Tea Lukan Klavžer

UDK 712.23(497.4);
UDK 502.4(234.323.6)

VAROVANJE IN RAZVOJ V TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU: HARMONIJA ALI ALTERNATIVA?

Martin Šolar, Triglavski narodni park, Kidričeva 2, 4260 Bled, Slovenija,

Tea Lukan Klavžer, Triglavski narodni park, Kidričeva 2, 4260 Bled, Slovenija

Vedno znova se postavlja vprašanje, katera je prava pot, da so najdragocenejši predeli narave še dovolj zavarovani in da je ob tem čim manj prizadet njihov razvoj. V članku predstavljamo edini slovenski narodni park v povezavi s pomembnejšimi gospodarskimi dejavnostmi. Varstvo in razvojne možnosti v njem opredeljuje obstoječa zakonodaja in postopno uveljavljanje mednarodnih varstvenih kategorij.

V zgodovini sta se verjetno vedno pojavljala dva osnovna motiva, zaradi katerih je človek želel zavarovati posamezne dele narave: izjemnost neke pokrajine ali njenega dela in ogroženost zaradi človekovih posegov. Tako je skupni osnovni cilj zavarovanih predelov po vsem svetu v prvi vrsti varovanje narave, ponekod pa tudi ohranitev izjemnih kulturnih vrednot vsenarodnega in mednarodnega pomena. Če gre za delno poseljene predele, pa tudi zagotavljanje ustreznih možnosti za razvoj naselij in preživetje tamkajšnjega prebivalstva.

Triglavski narodni park spada med najstarejše narodne parke v Alpah. Prvi, žal neuresničen predlog o parku, ki ga je zagovarjal prof. Albin Belar, sega v leto 1908. Leta 1924 je bilo za dvajset let zakupljeno ozemlje Doline Triglavskih jezer s površino 1600 ha kot »Alpski varstveni park«. Razmere tedaj niso omogočale trajnega zavarovanja. Po dolgoletnem prizadevanju je bil leta 1961 sprejet Odlok o razglasitvi Doline Triglavskih jezer za »Triglavski narodni park«. Zavarovanje je bilo trajno in je obsegalo 2000 ha. Rezultat prizadevanja naslednjih dveh desetletij je bil narodni park v današnjem obsegu, z razširjenimi nalogami in cilji. Obstaja od leta 1981, ko je bil sprejet Zakon o Triglavskem narodnem parku. Njegove meje se precej ujemajo z območjem Julijskih Alp v Sloveniji. Leži na severozahodu Slovenije, ob meji z Italijo in blizu meje z Avstrijo. Najvišja točka je vrh Triglava (2864 m), po katerem je park dobil ime, najnižja pa v Tolminskih kori-

UDC 712.23(497.4);
UDC 502.4(234.323.6)

PROTECTION AND DEVELOPMENT IN TRIGLAV NATIONAL PARK: HARMONY OR ALTERNATIVE?

Martin Šolar, Triglavski narodni park, Kidričeva 2, 4260 Bled, Slovenia,

Tea Lukan Klavžer, Triglavski narodni park, Kidričeva 2, 4260 Bled, Slovenia

There has always been the question raised as which is the right way that most precious parts of nature are protected enough and development affected as little as possible. The only Slovene natural park is presented in connection with some major economic activities. Protection and development possibilities in it are determined by the existing regulation and gradual enforcement of international protection categories.

tih (180 m). Celotna površina meri 83.807 ha, od tega osrednje območje 55.332 ha in robno 28.475 ha.

Za zavarovanje in ohranjanje celovitosti in pestrosti narave ter zagotavljanje sonaravnega človekovega izrabljanja naravnih dobrin skrbi v svetovnem merilu **Mednarodna zveza za varstvo narave** (IUCN), neodvisna organizacija, ki deluje pod okriljem OZN (UNESCO) in združuje suverene države, vladne agencije in nevladne organizacije. V njenem okviru deluje več komisij, med njimi **tudi Komisija za narodne parke in zavarovana območja** (CNNPA), ki je določila varstvene kategorije zavarovanih območij, s katerimi opredeljuje definicijo in cilje upravljanja na zavarovanih območjih:

- I. kategorija: strogi naravni rezervat, območje divjine,
- II. kategorija: narodni park,
- III. kategorija: naravni spomenik,
- IV. kategorija: območje zavarovanih vrst in habitatov,
- V. kategorija: zavarovana (kulturna) pokrajina – naravni parki,
- VI. kategorija: rezervati naravnih virov.

Razmere v Triglavskem narodnem parku trenutno le deloma ustrezajo standardom IUCN za zavarovana območja. Predlog Strategije uveljavljanja in uresničevanja varstvenih kategorij IUCN predstavlja možnosti in obveznosti postopnega prilagajanja in usklajevanja varstva in razvoja Triglavskega narodnega parka z mednarodno prizanim standardom

za narodne parke, kar je pogoj za mednarodno (UNESCO) verifikacijo edinega narodnega parka v Sloveniji. Cilji prihodnje ureditve na celotnem območju parka so:

- II. kategorija IUCN: narodni park in
- V. kategorija IUCN: zavarovana kulturna pokrajina.

Glavni cilji urejanja na območju druge kategorije so: varstvo, vzgoja in izobraževanje, raziskovanje, doživljanje in rekreacija. Upravljanje območja je odvisno od izločitve gospodarskih dejavnosti, kot so lov in ribolov, gozdarstvo, kmetijstvo, vodno gospodarstvo, tržne oblike športno-rekreacijskih dejavnosti in tekmovanj. V peti kategoriji pa so ukrepi za varstvo in razvoj usmerjeni k vzdrževanju in negi kulturne pokrajine ter k spodbujanju tradicionalnih dejavnosti, ki ohranjajo značilno identiteto in zagotavljajo trajnost naravnih dobrin.

Varovanje narave mora biti na območjih zavarovane narave prednostna naloga. V praksi pa je nemalokrat v nasprotju z razvojem gospodarskih dejavnosti, ki so v srednjeevropskem alpskem prostoru

vendarle tudi na teh območjih; nekatere imajo dolgo tradicijo in velik pomen za krajevno prebivalstvo. Ob vprašanju varstva in razvoja v narodnem parku ter iskanju harmonije ali alternative se ne moremo izogniti kratkemu pregledu razmer v različnih gospodarskih dejavnostih.

Vodno gospodarstvo. Kamninska osnova parka je pretežno iz triasnih apnencev. Številne vodne povezave so zaradi skritosti pretakanja pod zemeljskim površjem še nepoznane. Površinska razvodnja niso skladna s podzemskimi. V parku izvirata Soča na zahodu in Sava na jugu kot Sava Bohinjka oziroma severu in vzhodu kot Sava Dolinka. Hidrološka meja med njima zarisuje razvodnico med Jadranskim in Črnim morjem. Ti dve glavni vodni žili združujeta številne hudournike s pobočij.

Zakon o Triglavskem narodnem parku in podzakonski akti, veljavni za območje narodnega parka, se dotikajo upravljanja voda v več točkah. Prepovedujejo izvajanje posegov v vodotoke in vodna zemljišča, s katerimi se spreminja količina, kakovost, razporeditev voda oziroma se spreminjajo naravne raz-

Slika 1: Z melišči zapolnjena krnica, kotanja, ki jo plezalci zaradi oblike imenujejo »Amfiteater«. Leži med ostenji Siroke peči (2497 m) v ospredju, Dovškega križa (2542 m) na desni strani in Skrnatarice (2448 m) v ozadju, nad katero se vidi del doline Vrat. (Foto: M. Šolar.)

mere na vodnih in priobrežnih zemljiščih. Izjeme so oskrba s pitno vodo, oskrba z vodno energijo manjših območij v parku oziroma v njegovi neposredni bližini, ukrepi za omejevanje erozijskih procesov ter zavarovanja proti zemeljskim plazovom, snežnim plazovom ter poplavam. Se strožji je režim za osrednje parkovno območje, kjer so vodnogospodarski posegi dovoljeni le na hujših erozijskih žariščih in v hudourniških koritih. Za posege na manj poseljenih območjih, ki spreminjajo kamninske, reliefne, vodne in vegetacijske razmere Prostorski ureditveni pogoji predvidevajo celo predhodno izdelavo pokrajinskoekološke presoje. Določajo tudi načine in vrsto dovoljenega gradiva pri ureditvi vodotokov in utrditvi brežin. Dopustno je predvsem naravno gradivo, brez vidnih betonskih površin. Obvodno rastje je treba ohranjati.

Posamezni vodotoki so še posebej zavarovani kot objekti hidrološke naravne dediščine. V teh primerih je določen poseben varstveni režim.

Navedena so le osnovna določila, ki jih predpisuje zakonodaja za vodnogospodarske posege v narodnem parku. Pristojna vodnogospodarska podjet-

ja in Podjetje za urejanje hudournikov si prizadevajo v prvi vrsti zavarovati površine in objekte pred delovanjem hudournikov, erozije in plazov ter odpravljanje posledice. Zadnja leta posegov ni bilo veliko in so se nanašali predvsem na stabilizacijo hujših erozijskih žarišč (na primer gradnja talnih pragov v Koritnici pri hidroelektrarni, utrditev brežin Velike Pišnice zaradi varovanja pašnih površin).

Žal pa je v naravi precej starih vodnogospodarskih objektov, za katere ne bi mogli reči, da so gradeni sonaravno. Uporabljene so na primer betonske utrditve, na krajših odsekih nekaterih vodotokov so z grobo ureditvijo brežin in dna izrinili zarast iz prejšnjega profila in podobno. Taki odseki vodotokov bi bili potrebni premišljene renaturacije. Problemi so se pojavljali tudi pri načrtovanju izrabe vodne energije. Konec osemdesetih let in v začetku devetdesetih se je pokazalo zanimanje številnih vlagateljev za postavitev malih hidroelektrarn. Zadnji večji spor je bila gradnja hidroelektrarne na Krajcarici, levem pritoku Soče. In ne nazadnje, t. i. krajinskoekološke presoje, ki naj bi bile izdelane pred posegi, so žal bolj teorija kot praksa.

Slika 2: Pogled na Triglavsko pogorje s planine Mežakle med Malim vrhom (1388 m) in Jerebikovcem (1593 m). Na levi strani je Rjavina (2532 m), na sredini Triglav (2864 m) in na desni strani Cmir (2393 m). (Foto: M. Šolar.)

Slika 3: Grbinasti travniki in pašniki so značilna prvina alpskih pokrajin. Trava prerašča neenakomerno korodirano morensko gradivo, pokrito z različno debelo prstjo. Na sliki so grbinasti travniki na planini Uskovnici nad Bohinjem. (Foto: T. L. Klavžer.)

V pripravi je izdelava podrobne strokovne podlage za kategorizacijo vodotokov po naravovarstvenem pomenu, pri kateri naj bi v nekaj naslednjih letih uvrstili reke parka glede na ohranjenost v štiri osnovne razrede in tri medrazrede. Cilj vrednotenja je ugotoviti trenutno stanje voda in določitev smernic službam, ki posegajo vanje.

Kmetijstvo. V Triglavskem narodnem parku je 10.255 ha kmetijskih zemljišč, od tega v osrednjem delu 5909 ha in v robnem 4346 ha. Razporejena so v pet razredov: od travnikov in njiv v dolinah do visokogorskih pašnikov. S kmetijstvom se ukvarjajo prebivalci narodnega parka in tudi drugi, ki so lastniki kmetijskih zemljišč oziroma imajo kmetijska zemljišča v najemu. Največ je živinoreje, predvsem govedoreje in ovčereje, s poudarkom na pridobivanju mleka. Poljedelstva in sadjarstva je malo, večinoma le za last-

no, domačo uporabo. Kot dopolnilna dejavnost na kmetijah se korakoma uveljavlja kmečki turizem.

Kmetijstvo še ni dovolj naravnano na sonaravno gospodarjenje, redki so poskusi ekološko neoporečne kmetijske pridelave, vse preveč je intenzivnega gnojenja z umetnimi gnojili in melioracij kmetijskih zemljišč, s katerimi se nesprejemljivo posega v prostor zavarovanega območja. Hkrati pa zaradi dejansko težjega dela vse več ljudi opušča ročno košnjo in vzdrževanje travnikov, košenic. Na območju Triglavskega narodnega parka se srečujemo z velikim problemom neurejene in divje paše.

Na območju pete varstvene kategorije IUCN, v zavarovani pokrajini, ima kmetijstvo svoje mesto. Gre za ekstenzivne živinorejske in poljedelske oblike, ki temeljijo na pridelavi pristnih in kakovostnih proizvodov ter bioproizvodov, ki bi morali imeti zaščitno znamko proizvoda Triglavskega narodnega parka. Kmečki turizem naj bi postal ena osnovnih dopolnilnih dejavnosti kmečkih gospodinjstev. Država pa bo morala poskrbeti za subvencije in neposredna plačila za več in drugačno delo. Zavedamo se, da je treba ljudi spodbujati in obdržati na tej zemlji, saj le njihovo delo lahko prispeva k vzdrževanju kulturne pokrajine in ohranitvi tipičnih kulturnih krajin.

Gozdarstvo. Gozdovi imajo v parku poseben pomen. Vseh je 56.337 hektarjev, to je 67% površine parka, od tega je 9950 ha v borbeni coni alpskih grmišč in 10.802 ha zaraslih kmetijskih površin. Trajno varovalnih gozdov je v parku skupaj 8243 ha, izločenih pa je tudi 9 gozdnih rezervatov s skupno površino 1014 ha. Lastniška sestava gozdov se z vračanjem gozdov močno nagiba v prid zasebnih gozdov. Spoštovanje parkovne zakonodaje in predvsem novega, varstvu narave naklonjenega Zakona o gozdovih, ki predpisuje sonaravno gospodarjenje in zagotavlja trajnost in ohranjanje gozdov, je osnova za gospodarjenje z gozdovi. Gozdnogospodarsko načrtovanje za narodni park izvaja Zavod za gozdove Slovenije.

Neskladnosti med varstvom narave in gozdarstvom so bile bolj izrazite v osemdesetih letih, ko so takratna gozdna gospodarstva v hitenju za kubiki in za več gozdnih prometnic povzročala škodo v gozdovih. Z novo organiziranostjo v gozdarstvu (Zavod za gozdove) je nesoglasij bistveno manj, žal pa se še pojavljajo anomalije, predvsem pri sečnji in spravi, kjer zasebniki in njihovi izvajalci dela vidijo v gozdu le hiter zaslužek.

Gozdovi so trajna naravna dobrina, s katero je treba sonaravno gospodariti in tako prispevati k njihovi ohranitvi. Gozdovi parka imajo ob lesnoproizvodni in varovalni vlogi poudarjeno tudi krajinsko, hidrološko, podnebno, zootopsko, izobraževalno, rekreacijsko in estetsko funkcijo. Prav te morajo biti v zavarovanem območju narodnega parka pomembnejše. Gozdovi na območju predvidene druge varstvene kategorije IUCN morajo biti zakonsko opredeljeni kot gozdovi s posebnim namenom, predvsem varovalni in rezervatni, predvideni ukrepi pa skrčeni na kar najmanjše nujne posege za vzdrževanje naravnega ravnotežja.

Promet. Park je prometno zelo odprt, še zlasti na obrobju, koder vanj posegajo številne regionalne ceste, ki se zaradi reliefnih razmer slepo končujejo v zatrepih alpskih dolin. V samem jedru parka so namreč visokogorski grebeni z nad 2000 m visokimi vrhovi Julijskih Alp. Prek parka poteka le ena cesta na povezavo med savskim in soškim porečjem, to je cesta iz Kranjske Gore prek prelaza Vršič v dolino Trente. Cesta je prevozna le poleti, vendar je tedaj

preobremenjena. Naslednja pomembna prometnica vodi po dolini Bohinja vse do izvira Save Bohinjske. Obe navedeni cesti povezujeta tudi polovico naselij v parku s središči zunaj parkovnih meja. Prav tako so preobremenjene ceste na Pokljuko, v dolino Vrat in Tamar, po dolini Radovne, prelaz Predel in cesta, ki vodi na Mangartsko sedlo in je najvišje potekajoča slovenska cesta (2052 m nadmorske višine). Osrednji vzrok za prometne »zamaške«, ki so najbolj pogosti in prostorsko obremenjujoči poleti, na primer na vrhu prelaza Vršič, v dolini reke Soče ali v bližini Bohinjskega jezera, je turizem. Obstajajo ocene obremenitev posameznih prometnic in nekatera štetja. Najbolj zaskrbljujoče je ob poletnih koncih tedna.

Žal se zakoni o gradnji prometnic in urejanju prometa še ne prilagajajo naravovarstvenim interesom in ne predvidevajo različnih načinov urejanja na zavarovanih območjih. Naravi prijaznejše rešitve so le plod dogovorov in razumevanja ob rekonstrukciji cest (na primer ožje asfaltirano vozišče od normativov za regionalne ceste v dolini Radovne, lesene

Slika 4: V Posočju so številne opuščene planine. Ena od redkih, ki jo trenutno obnavljamo in oživljamo, je tudi Planina za skalo nad Vrsnikom. Na sliki je v ozadju Kaluder (1980 m), ki se dviga v grebenu med dolinama Lepene in Vrsnika. (Foto: T. L. Klavžer.)

odbojne ograje ob cesti v Trentij), niso pa zakonsko določene.

Spopadamo se tudi z reševanjem mirujočega prometa, parkirišč. Dogovarjamo se s krajevnimi upravami. Naravovarstveni interes je umik prometa, seveda skupaj s parkirišči, iz nenaseljenih alpskih dolin, bližine Bohinjskega jezera, z rečnih brežin, občutljivih območij, naravnih znamenitosti. Omenjeni predeli naj bi bili dostopni z javnimi prevoznimi sredstvi ali v nekaterih primerih zgolj peš. Doslej so bili doseženi majhni uspehi, na primer omejitve števila parkirnih prostorov v bližini bregov Bohinjskega jezera ali na vršiškem prelazu. Letošnje poletje je bila uvedena tudi redna avtobusna povezava med Bovcem in Kranjsko Goro.

Negativni učinki prometno preobremenjenih cest niso le prometni infarkti in vsepovsod parkirana vozila, ampak tudi hrup, onesnaženje zraka in tal, kupi odpadkov, grozeča nevarnost izlitja naftnih derivatov, ne nazadnje pa je ogrožena tudi varnost obiskovalcev.

Turizem, obisk in rekreacija so med seboj zelo povezani in vsakdanji pojav tudi v Triglavskem

narodnem parku. Vplivi turizma, povezani s prostorskimi posegi in prometom v parku, so posebej predstavljeni pri opisu prostorskih posegov in prometa, zato na tem mestu posvečamo pozornost predvsem obisku oziroma športno-rekreacijskim dejavnostim v parku.

Dejavnost turizma ločimo na gospodarsko (profitno) in individualno; tu mislimo predvsem na športno-rekreacijske dejavnosti, čeprav je tudi tu vse več tržnosti. Turistično dejavnost, bodisi komercialno ali individualno rekreacijsko, zasledimo povsod v parku. Oblegane so gore, gozdovi, jezera in vodotoki.

V Alpah živi 11 milijonov ljudi, obišče pa jih kar več kot 100 milijonov na leto. Razvoj tehnike, gradnja cest, žičnic, hotelov, predvsem pa pomen prostega časa v današnji družbi so omogočili množične in zelo raznolike dejavnosti ljudi v naravi. Zavedati se moramo, da je narava v alpskem svetu še posebej občutljiva in ranljiva.

V tem prispevku bi radi opozorili predvsem na razmah športno-rekreacijskih dejavnosti, ki potekajo na območju parka v vodi, na kopnem in v zraku.

Slika 5: Na sliki sta slikovita Loška stena in visokogorska vasica Strmec na Predelu z značilnimi alpskimi hišami. Naselje stoji ob pomembni cestni povezavi med dolino Loške Koritnice na jugu in italijansko Rabeljsko oziroma Jezersko dolino na severu. (Foto: T. L. Klavžer.)

Športno-rekreacijske dejavnosti delimo na t. i. klasične in nove alternativne. Osnova za drugo delitev je vezana na območje aktivnosti. Tako imamo vodne, zračne in športno-rekreacijske dejavnosti, ki se izvajajo na tleh. Med klasične štejemo izletništvo, nabiralništvo, planinstvo, alpinizem, smučanje, turno smučanje in kajakaštvo. Nove, alternativne dejavnosti pa so športno plezanje, gorsko kolesarjenje, vožnja s terenskimi motornimi vozili, pasja vprega, rafting, kanjoning in letenje z jadralnimi padali in zmajji.

V zadnjih letih v parku srečujemo vse prej našteje oblike športno-rekreacijske dejavnosti. Lahko govorimo tudi o turizmu, ki se ukvarja z njimi. Vse več je namreč takih, ki so zasnovane na turistični ponudbi in trženju, kar nemalokrat povzroči okoljevarstvene probleme. Tudi rekreacijska dejavnost je v gozdu ekološko škodljiva, in to predvsem takrat, ko je presežena nosilna zmogljivost nekega ekosistema. Zaradi urejanja infrastrukture za potrebe pristoječih dejavnosti (počivališča, tekaške proge, vstopne in vzletne rampe, vstopna mesta za kajak in rafting ter podobno) so posegi v prostor večinoma izsiljeni, nedovoljeni in tudi sicer neprimerni za naravno okolje v gozdu.

Pri osnovni vlogi varovanja narave, ki jo imamo v Triglavskem narodnem parku, se vsak dan srečujemo s turistično in rekreacijsko dejavnostjo ter žal tudi s konflikti zaradi turizma. Varovanje narave mora imeti v zavarovanem območju absolutno prednost. Zaradi nepriljubljenosti izdajanja vnaprejšnjih prepovedi in omejitev želimo za nekatere pristoječe dejavnosti, povezane s turizmom, izdelati strokovne podlage. Po njih želimo prostorsko in časovno opredeliti in uravnati športno-rekreacijske dejavnosti.

Slika 6: Kolesarji so vse pogostejši obiskovalci Triglavskega narodnega parka. Na sliki so rekreativci z gorskimi kolesi na skrivnostnih poteh sredi obsežnih iglastih gozdov na Pokljuki, ki sodijo med najlepše smrekove gozdove v Evropi. (Foto: M. Šolar.)

Vhodov za izdelavo strokovnih podlag je več, predvsem pa bomo izhajali iz obstoječih in predlaganih varstvenih kategorij, iz funkcije oziroma namembnosti gozdov, kategorije vodotokov in nazadnje zanimanja za turizem in njegove potrebe. Obstoječa zakonodaja, predvsem parkovna, je zastarela in nedodelana prav pri urejanju pristojećih dejavnosti. Mnoge vrste so se razvile v zadnjih letih in zakon jih seveda ne obravnava. Zaradi tekoče problematike smo nekatere strokovne podlage že pripravili, zakonodajna telesa pa so sprejela akte, ki urejajo te dejavnosti. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je izdalo Uredbo o prepovedi nabiranja samoniklih gliv, Ministrstvo za okolje in prostor Uredbo o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju, pripravljene pa so že tudi strokovne osnove za rekreacijsko in turistično rabo vodotokov.

V smernicah IUCN je zapisano, da mora biti rekreacija na zavarovanih območjih povsem podrejena varstvu narave. Rekreacija v narodnih parkih se mora razvijati v smislu doživljanja in izobraževanja v naravi. Motorna sredstva niso dovoljena, zgolj telesno in tekmovalno izživljanje in množičnost pa pri našata v prostor negativne posledice.

Triglavski narodni park je kot edini slovenski narodni park posebna dragocenost. Njegove naloge so varstvo narave, vzgoja in izobraževanje, raziskovanje ter opremljanje in urejanje parka za obisk in s tem povezano usmerjanje obiskovalcev. Prav to zadnje, usmerjanje obiska, je seveda lahko predmet samostojnega prispevka. Na tem mestu želimo povedati, da je usmerjanje obiskovalcev narodnega parka dolgoročno tista prava rešitev, ki mora zagotavljati ustrezno rabo prostora v turizmu. Opredelitev in uravnavanje dejavnosti naj omogoči sožitje med varovanjem narave in obiskovalci, za katere si želimo, da bi v Triglavski narodni park prihajali doživljati naravo in zadovoljevati svoje vzgojno-izobraževalne, duhovne in rekreacijske potrebe.

Osnovno vodilo pri razvojni strategiji turizma za Triglavski narodni park je, da se mora večina turistične dejavnosti z vso infrastrukturo vred ustaviti na obrobju parka. Hoteli in druge turistične prenočitvene zmogljivosti naj bodo zgoščeni ob meji parka, tu se mora ustaviti večina prometa. Iz centrov na obrobju se obiskovalci pomikajo tudi v osrčje parka, vendar z uporabo javnih prevoznih sredstev. Vrsta, cilj in način obiska pa morajo biti usmerjeni, vodeni in tako še vedno privlačni za obiskovalca ter pogojno dopustni tudi z naravovarstvenega stališča.

Urejanje prostora v Triglavskem narodnem parku je rezultat neuskajenega uveljavljanja različnih interesov. Znotraj meja narodnega parka je 25 naselij, od teh sta 2 na osrednjem območju, kjer prebiva približno 2200 ljudi. Številna med njimi se praznijo. V to skupino sodijo prav vsa v porečju Soče. Na primer v Bavšici danes ne živi niti desetina prebivalstva glede na leto 1948. V istem obdobju se je razpolovilo število stalno živečih tudi v večjih naseljih zahodnega dela parka. Pogled na starostno sestavo je ponekod naravnost grozljiv. V savskem porečju je gibanje števila prebivalcev v naseljih bolj umirjeno, ponekod celo v porastu. Vsem naseljem pa je skupno počasno izgubljanje identitete in tipoloških posebnosti zaradi nasilnega vnašanja neznačilnih arhitekturnih prvin.

Bolj kot z morebitno gradnjo ali predelavo stanovanjskih objektov, namenjenih stalnemu bivanju, so problem počitniške hiše. V nekaterih primerih so novozgrajene počitniške hiše in stari objekti, spremenjeni vanje, največje razvrednotenje kulturne pokrajine narodnega parka, žal tudi v osrednjem območju in na planinah.

Kulturna pokrajina se spreminja tudi z opuščanjem obdelovanja kmetijskih površin na eni strani in z neprimernimi oblikami intenziviranja na drugi (na primer izravnavanje grbinastih travnikov, pretirana uporaba umetnih gnojil). Kulturno pokrajino siromaši tudi zaraščanje opuščanih pašnih planin.

Zakon o Triglavskem narodnem parku in podzakonski akti, ki veljajo za območje narodnega parka, se v številnih členih nanašajo na usmerjanje posegov v prostor. Navedeni so le poglobitvi. Na robnem in osrednjem območju parka je prepovedana gradnja počitniških hiš. Izkoriščanje peskokopov in kamnolomov ter lociranje odlagališč odpadkov pa je pogojno dovoljeno za potrebe domačinov. Na osrednjem območju je prepovedano spreminjati oblikovanost površja z zemeljskimi deli, graditi nove gostinskoturistične objekte s prenočitvenimi zmogljivostmi, razen planinskih postojank, graditi smučarske proge in žičniške naprave, nadzemne energetske in komunikacijske vode.

Nekatere naravne znamenitosti in objekti kulturne dediščine so zavarovani s posebnimi odloki, vendar številni še niso ustrezno pravno varovani.

Zakonodaja je nemalokrat premalo dorečena. Ni ustreznega nadzora in možnosti kaznovanja spreminjanja namembnosti nekdanjih kmetijskih gospodarskih objektov (senikov, stanov, hlevov in podobno) v se-

kundarna bivališča. S funkcijo se seveda spreminja tudi značilnost objektov: seniki dobivajo vodo, električno energijo, asfaltirane dostope, dimnike, balkone, satelitske krožnike, antene itd.

Uprava narodnega parka po svojih močeh poskuša svetovati pri arhitekturnem oblikovanju novogradenj in pri adaptacijah ter pridobivati sredstva za obnovo kulturnih, predvsem etnoloških spomenikov, kljub skromno odmerjenemu denarju v državnem proračunu za te namene. Že nakaj let obnavljamo Pocarjevo domačijo v Zgornji Radovni, nadaljujemo pa tudi z obnovo planine Za skalo. Lokalne upravne enote spodbujamo, da bi dajale več pozornosti ohranjanju značilne stavbne dediščine, da se arhitekturno izročilo ne bi tako hitro in korenito izgubljalo.

Naravovarstveniki in upravljavci zavarovanih območij v Alpah smo spoznali, da je varstvo narave v tem prostoru povsem drugačno kot konzervacija v velikih narodnih parkih, na primer v Severni Ameriki ali Afriki. Naša naloga je upravljanje parkov za življenje. Prepletanje varstva narave in življenja s sonaravnim razvojem je stalnica, ki se ji ne moremo izogniti. Zavarovana območja je treba razdeliti na varstvena območja, ki ustrezajo mednarodnim varstvenim kategorijam, in v njih dosledno slediti namenom zavarovanja in ciljem upravljanja. Na skromnih površinah, ki so v Sloveniji posebej zavarovane, se lahko le učimo, kako tudi sicer živeti v sožitju z naravo in kulturno pokrajino. Varovanje narave in sonaravni razvoj pa sta za našo državo kapital za življenje v naslednjem tisočletju.

Na osnovi izkušenj pri delu v naravovarstvu lahko zaključimo, da v naših razmerah pravzaprav ni možnosti za harmonijo ali alternativo med varstvom narave in kulturne pokrajine ter razvojem gospodarskih dejavnosti. Dane zakonske možnosti, delovanje pravne države in veliko nevidnega dela z medsektorski usklajevanji različnih interesov, kjer varstvo narave vendarle ostaja osnovno vodilo, pa vseeno lahko pripelje do rešitev, ki zagotavljajo tako varstvo in dopuščajo možnosti za trajnostni sonaravni razvoj.

1. IUCN – CNPPA 1994: *Guidelines for Protected Area Management Categories.*
2. Triglavski narodni park 1994: *Varstveni koncept 2000. Strategija uveljavljanja in uresničevanja varstvenih kategorij IUCN.*
3. *Varstvo naravne in kulturne krajine v Triglavskem narodnem parku. Zbirka Razprave in raziskave 1. Bled, 1992.*

PEŠČENE PLAŽE IN GORATA NOTRANJOST PELOPONEZA

Ana Vovk

UDK 551.4(495.11);

UDK 914.951.1

PEŠČENE PLAŽE IN GORATA NOTRANJOST PELOPONEZA

Ana Vovk, dr., Pedagoška fakulteta Maribor, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija

Peloponez, polotok s sredozemskim podnebjem in kulturno-zgodovinskimi ostalinami privlači številne turiste. Toda le nekaj kilometrov od peščne obale je v gorati notranjosti življenje ljudi še vedno navezano na naravno pokrajino.

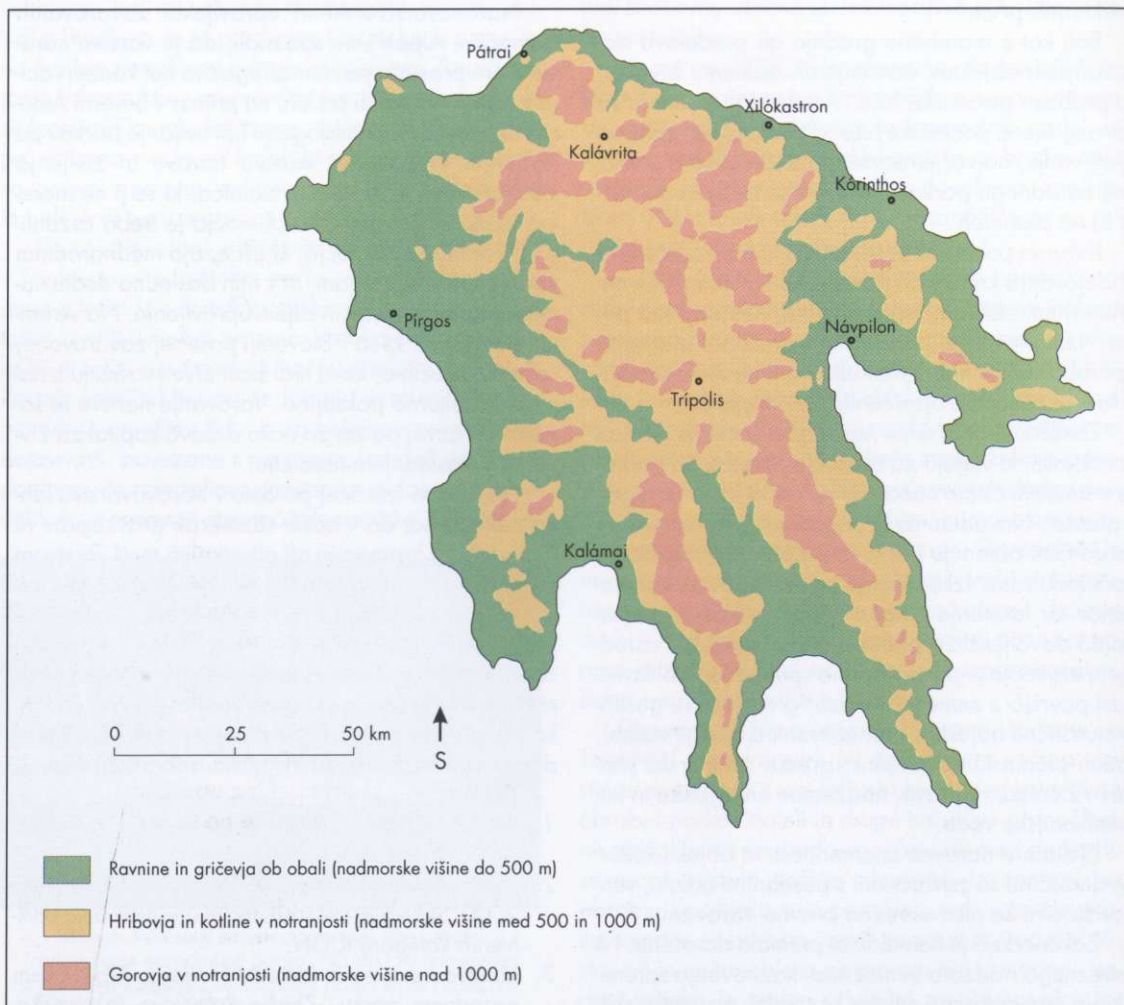
UDK 551.4(495.11);

UDK 914.951.1

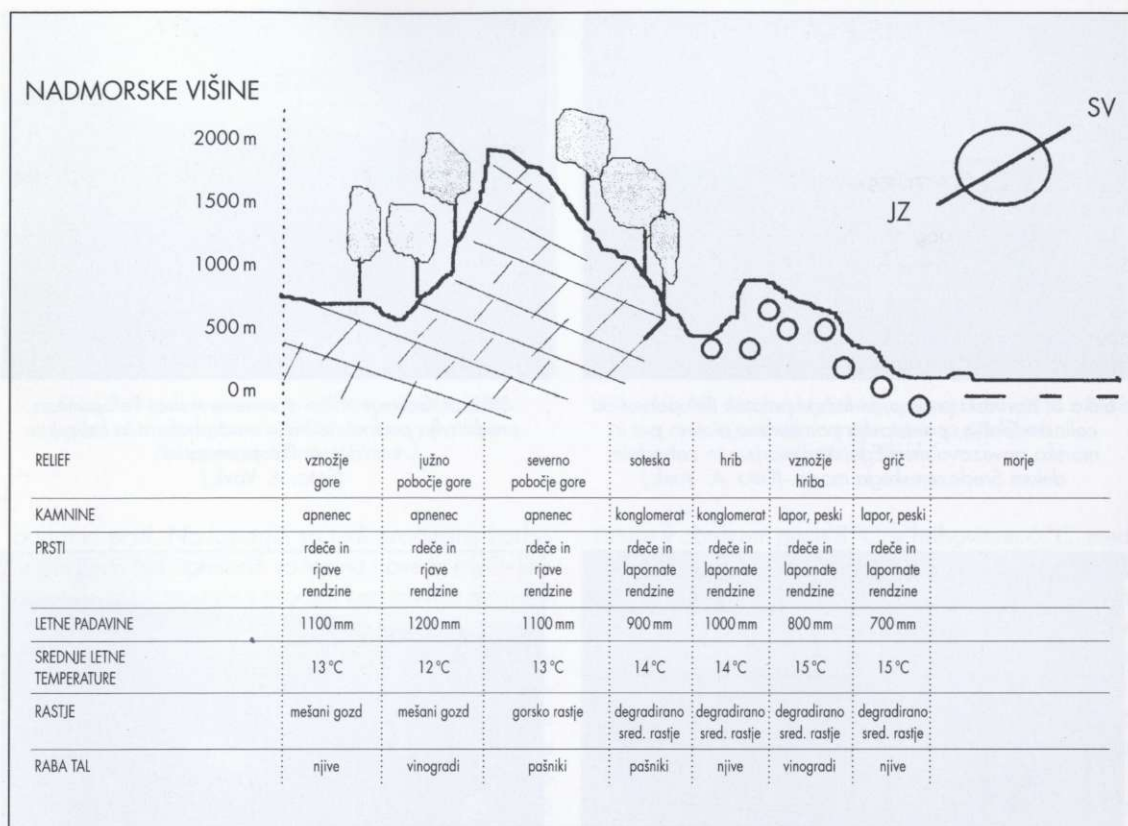
SANDY BEACHES AND MOUNTAINOUS HINTERLAND OF PELOPONNESUS

Ana Vovk, Dr., Pedagoška fakulteta Maribor, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenia

Peloponnesus, peninsula with a mild Mediterranean climate and rich cultural and historical heritage attracts a lot of tourists. Still there are people leaving their own life in accordance with nature in mountainous hinterland just a few miles from the coast line.

Slika 1: Reliefna delitev Peloponeza (4).

Slika 2: Naravne pokrajinske prvine obalnega pasu in hribovja.

Peloponez (grško Pelopónnisos) je največji grški polotok. Ko so leta 1893 zgradili Korintski prekop med Jonskim morjem na zahodu in Egejskim morjem na vzhodu, je bila povezava s celino prekinjena in polotok je postal »antropogeni otok«. Ta najjužnejši del jugovzhodne Evrope je dobil ime po vladarju Pelopsu iz 1. stoletja pred našim štetjem (4).

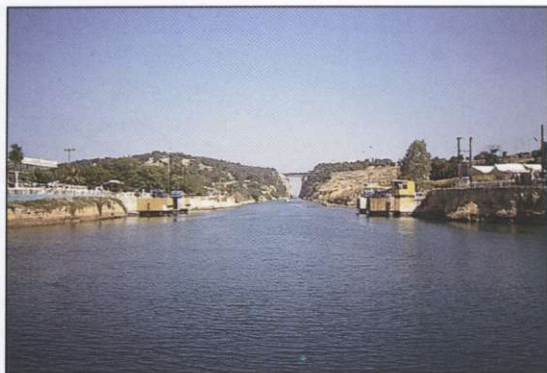
Peloponez se razprostira med 36°22'40" in 38°20'25" severne geografske širine ter med 21°6'30" in 23°32'00" vzhodne geografske dolžine. Meri 21.441 km² in ima okrog milijon prebivalcev. Povprečna nadmorska višina polotoka je 543 m (4). Gorske verige potekajo od severozahoda proti jugovzhodu, le na severu se nekoliko obrnejo in potekajo od vzhoda proti zahodu. Najvišji vrh Taíyeto je visok 2407 m, sledita pa Killíni z 2376 m in Aroánia z 2341 m. Gorske verige prekinjajo doline in tektonsko nastale kotline.

Morfološko je ozemlje Peloponeza sestavljeno iz treh reliefnih enot: obalni pas do nadmorske višine

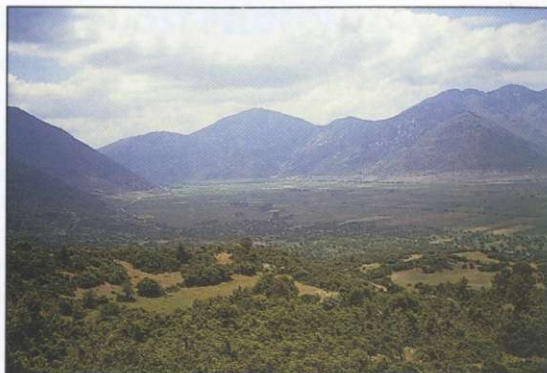
okrog 500 m sestavljajo ravnine in gričevja, notranjost v višinah med 500 in 1000 m hribovja in kotline, notranjost nad 1000 m pa gorovja.

Iz geološke karte (4) je razvidno, da so ob obali holocenski peščeni in prodnati nanosi, hribovje Killíni sestavljajo pliocenski ter pleistocenski konglomerati in peski, severno od pristanišča Kalámai (tudi Kalamata) so pliocenski laporji in peseki, na zahodu pa se odpira jonska cona, ki se nadaljuje z Jonskimi otoki. V notranjosti so tri obsežna apneniška gorovja. Med apneniški masivi osrednjega in zahodnega Peloponeza so kraška polja z obsežnimi visokogorskimi ravninami. Ponekod se na vododržni podlagi nastala kraška jezera.

Na holocenskih naplavinah rek so nastale hidromorfne prsti, ki so zaradi kemičnih lastnosti podlage karbonatne. Na zahodnem delu obalnega pasu so na rečnih nanosih obrečne in slane (solončak) ter alkalne prsti (solonec). Vzhodni del obalnega pasu pokrivajo karbonatne prsti na laporju in rdeče kar-

Slika 3: Korinški prekop, ki ločuje polotok Peloponez od celinske Grčije, predstavlja pomembno plovno pot in morsko povezavo med Egejskim morjem in zahodnim delom Sredozemskega morja. (Foto: A. Vovk.)

Slika 6: Gorovje Killíni v severnem delu Peloponeza predstavlja podnebno mejo med obalnim in celinskim delom Peloponeza. (Foto: A. Vovk.)

Slika 4: Obala severnega Peloponeza pri kraju Xilókastron je peščena in prodnata. Zaradi ugodnih podnebnih razmer privablja številne turiste. (Foto: A. Vovk.)

Slika 7: Erodirano površje porečja reke Síthas, ki izvira v gorovju Killíni in se deltasto izliva v Korinški zaliv, je reliefno razčlenjeno v terase. (Foto: A. Vovk.)

Slika 5: Vzdolž obalnega pasu pri Mégari na jugozahodu Atike se proti Korintu (grško Kórinthos) razprostirajo naselja in v njihovi neposredni bližini nasadi oljk in pistacij. (Foto: A. Vovk.)

Slika 8: Kraško polje Stymfalías pri naselju Kaliáni v gorovju Killíni leži na nadmorski višini okrog 1500 m. Dno polja je poraščeno z vlagoljubnim rastjem, del polja pa pokriva plitvo kraško jezero. (Foto: A. Vovk.)

Slika 9: Nasadi vinske trte na nanosih reke Síthas pod vznožjem gorovja Killíni na severnem delu Peloponeza. (Foto: A. Vovk.)

Slika 10: Na oko pusta pobočja pogosto posadijo z oljki mi, ki pokrajini vrnejo »zeleno podobo«. (Foto: A. Vovk.)

bonatne prsti. Na laporjih so tudi erodirane karbonatne prsti. Na apnencih so temno rjave in rdeče karbonatne prsti, nastale s procesi kemičnega preperevanja.

Peščene plaže so omogočile domači in tujski turizem, na kar opozarjajo številni hoteli in druga turistična infrastruktura. Nekoč dolge peščene plaže vzdolž severnega roba polotoka se zaradi aktivne tektonike zmanjšujejo. Leta 1984 je potres v obalnem pasu pogreznil morsko dno za 75 m. Izgubi plaž se upirajo z ukrepi za vzdrževanje obstoječih plaž in umetnim ustvarjanjem novih plaž.

Problem je tudi močna erozija na slabo odpornih karbonatnih kamninah, ki gradijo hribovit svet in omogočajo površinsko tekočim vodam, da odnašajo na milijone m³ erodiranega gradiva v doline.

Na apnenčastih planotah osrednjega dela Peloponeza so zaradi kemične erozije in tektonskih premikov nastala kraška polja. Dna kraških polj so pokrita z rendzino, ki je zaradi višje vsebnosti gline vododržna. Ponekod se na površini kraških polj občasno zadržuje voda.

Peloponez leži v območju sredozemskega podnebja. Letno se kažete dve izraziti obdobji: hladno obdobje od oktobra do marca in vroče od aprila do septembra. Podnebne značilnosti opredeljujejo temperature ter razporeditev in količina padavin (slika 2). Jesenska suša je posledica vročih poletij, padavine so najizdatnejše pozimi. Količina padavin obalnega in hribovitega sveta se razlikuje za 500 mm, poletja so izredno suha, saj pade pod 5 % vseh letnih padavin. Upadanje temperature z nadmorsko višino ni tako izrazito, saj doseže srednja zimska tempe-

ratura v obalnem pasu 8 °C, v hribovitem 6 °C, srednja poletna pa 22 °C oziroma 13 °C. Zaradi višjih temperatur v obalnem pasu je višje tudi izhlapevanje. Potencialna evapotranspiracija znaša 750 mm v hribovju in 900 mm ob obali. Primanjkljaj vode v obalnem pasu dosega 240 mm, od tega kar 200 mm v poletju. Ustrezno nižji je primanjkljaj vode v hribovju, in sicer 140 mm, od tega 100 mm poleti.

Poleg turizema je v ospredju peloponeškega gospodarstva kmetijstvo, ki je povsem navezano na podnebne razmere, predvsem na vlažnosti režim. Ker v poletnih mesecih primanjkuje vode, jo po sistemu prekopov dovajajo do kmetijskih površin, nato pa po ceveh speljejo do mesta uporabe. Kmetijske površine so v večjem obsegu le na naplavnih ravninah, kjer reke deltasto odlagajo iz notranjosti odnešeno gradivo.

1. Allianz, Baedeker: *Reiseführer Griechenland*, Wien.
2. Hall, R. 1994: *Greece – a travel survival kit. Lonely planet.*
3. Karpodini-Dimitriadi, E. 1995: *Der Peloponnes. Athen.*
4. Verginis, S. 1986: *Beiträge zur physischen Geographie des Nord Peloponnes. Wien.*
5. *Zapiski iz strokovne ekskurzije po Grčiji, maj in junij 1996.*

DIGITALNI MODEL RELIEFA SLOVENIJE Z OKOLICO

Jerneja Fridl in Drago Perko

UDK 528.94(497.4)

DIGITALNI MODEL RELIEFA SLOVENIJE Z OKOLICO**Jerneja Fridl**, Geografski inštitut ZRC SAZU, Gosposka 13, 1000 Ljubljana, Slovenija**Drago Perko**, dr., Geografski inštitut ZRC SAZU, Gosposka 13, 1000 Ljubljana, Slovenija

S tematskimi zemljevidi mnogokrat prikazujemo pojave, ki segajo prek slovenskih meja. Do zdaj smo za podlago računalniškimi tematskim zemljevidom imeli le pred dvema letoma izdelan digitalni relief Slovenije, zato smo morali na nov, nekoliko drugačen način pripraviti relief tudi za predele sosednjih držav.

UDC 528.94(497.4)

DIGITAL ELEVATION MODEL OF SLOVENIA AND ITS SURROUNDINGS**Jerneja Fridl**, Geografski inštitut ZRC SAZU, Gosposka 13, 1000 Ljubljana, Slovenia**Drago Perko**, dr., Geografski inštitut ZRC SAZU, Gosposka 13, 1000 Ljubljana, Slovenia

Many times thematic maps represent phenomena which overlap the Slovenian borders. Up to now there was only a digital relief of Slovenia made two years ago disposable to be the background layer for the computer thematic maps. Thus we had to make a new, slightly different relief for the border areas of surrounding countries.

Digitalna tematska kartografija doživlja v svetu in pri nas izreden razmah. Po osamosvojitvi naše države se je skokovito povečalo število tematskih zemljevidov Slovenije, ki jih potrebujejo državni organi, izobraževalne in znanstvene institucije ter časopisne in založniške hiše.

V površinsko razgibani Sloveniji je eden od najpogostejših sestavnih delov oziroma slojev tematskih zemljevidov prav relief, saj pomembno vpliva na ostale naravne, pa tudi mnoge družbene sestavine pokrajine.

Najbolj plastično in nazorno predstavimo relief s senčenjem. Običajno senčimo tako, da upoštevamo hkrati ekspozicijo (lega glede na stran neba) in naklon površja. Poenostavljeno rečeno so najbolj svetle severne in ravne lege, najbolj temne pa južne in strme lege. Pri klasični kartografiji se je senčilo ročno po sicer točno določenih pravilih, vendar je bila vselej prisotna tudi subjektivnost posameznega kartografa. Pri digitalni kartografiji pa računalnik s pomočjo posebnih matematičnih postopkov, običajno v okviru geografskega informacijskega sistema, iz digitalnega modela reliefa, ki vsebuje geokodirane, torej prostorsko natančno opredeljene podatke o nadmorskih višinah, določi ekspozicijo in naklon površja za izbrano prostorsko enoto.

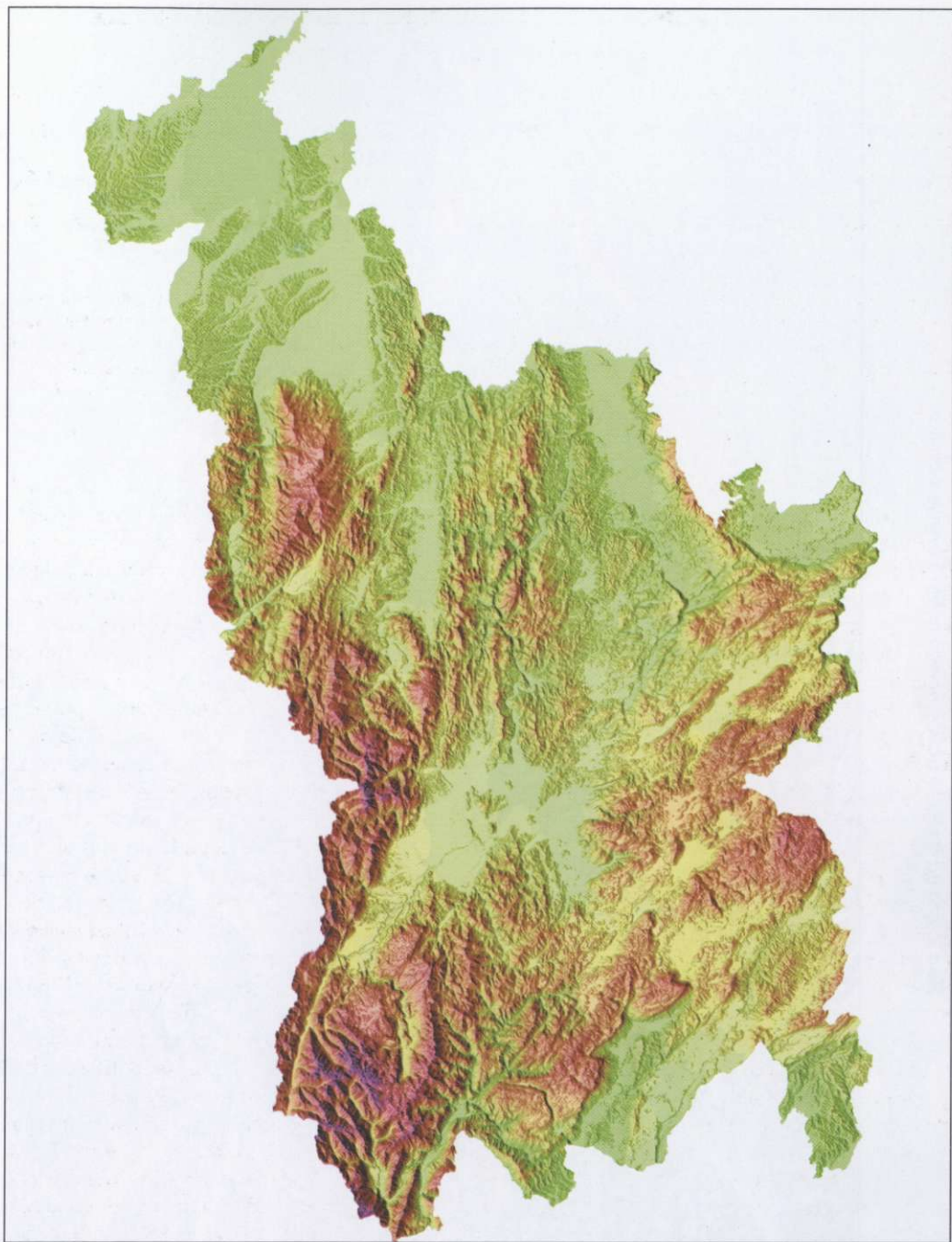
Na Geografskem inštitutu ZRC SAZU smo že leta 1994 s pomočjo stometerskega digitalnega modela reliefa Geodetske uprave Republike Slovenije pripravili digitalni tematski zemljevid reliefa Slovenije in ga zaradi različnih potreb in zahtev izdelali v več barvnih in črnbelih različicah. Ker za sosednje države digitalnih podatkov o nadmorskih višinah

nismo imeli na razpolago, je okolica ostala prazna in je Slovenija na teh tematskih zemljevidih videti kot nekakšen otok, saj se vsi podatki končajo na državni meji. Za tiste tematske zemljevide, ki se nanašajo izključno na Slovenijo, to ni moteče, morda je celo bolj nazorno. Mnogi pojavi pa niso omejeni le na državno ozemlje, temveč segajo tudi na območja izven slovenskih meja. Z vključevanjem naše države v evropske združevalne procese se potrebe po tovrstnih tematskih prikazih le še povečujejo.

Ker v doglednem času še ne bo mogoče dobiti ustreznega digitalnega modela reliefa za sosednje države, smo se s sodelavci odločili, da ga izdelamo sami, in to za območje, ki ga vsebujejo pregledne karte Geodetske uprave Republike Slovenije v merilu 1:400.000. Ta izsek pokriva celotno slovensko narodnostno ozemlje, ki je večkrat zanimivo tudi za prikazovanje geografskih in zgodovinskih tematik.

Zapis podatkov o nadmorskih višinah zunaj Slovenije v računalniško, digitalno obliko se je nekoliko razlikoval od zajemanja nadmorskih višin za Slovenijo, ki so ga opravile geodetske službe in je zahteval večletno delo in večje število usposobljenih kadrov. Odločili smo se za digitalizacijo plastnic z ekvidistanco 100 m za hribovite predele in 25 m za ravnine, nekatera reliefno kočljiva območja pa smo morali digitalizirati še bolj natančno. Vsaki plastnici smo pripisali ustrezno nadmorsko višino, posebej pa smo morali določiti še višine vrhov, iztekov dolin in nekaterih drugih reliefno izpostavljenih točk. Po desetih mesecih zajemanja višinskih podatkov smo imeli pripravljeno osnovno podatkovno bazo. Z interpolacijo smo nato vsakemu hektarju površja (celica

Slika 1: Ena od barvnih različic starega reliefa Slovenije.

100 krat 100 m) določili povprečno nadmorsko višino in tako dobili toliko natančen stometrski digitalni model reliefa okolice Slovenije, da smo ga lahko uporabili za izračun ekspozicij in naklonov po-

sameznih celic ter določitev ustreznih nians sivih tonov, s čimer smo dosegli plastičnost reliefa kot podlago za prikaz najrazličnejših tematik na zemljevidih Slovenije in njenega narodnostnega ozemlja.

Slika 2: Ena od črnbelih različic novega reliefa Slovenije z okolico.

Slika 3: Ena od barvnih različic novega reliefa Slovenije z okolico.

SPORNA IMENA DRŽAV V SLOVENSKEM JEZIKU

Drago Perko

UDK 81'373.21

SPORNA IMENA DRŽAV V SLOVENSKEM JEZIKU

Drago Perko, dr., Geografski inštitut ZRC SAZU, Gospoška 13, 1000 Ljubljana, Slovenija

Imena držav so tuja zemljepisna imena. Pri njihovem zapisu moramo upoštevati pravila slovenskega pravopisa, ki so sorazmerno jasna. Kljub temu pa prihaja do različnega zapisa nekaterih imen držav, kar kaže preglednica z imeni držav iz nekaterih najnovejših atlasov in knjig.

Zemljepisna imena, ki so del lastnih imen, delimo na naselbinska in nenaselbinska zemljepisna imena. Naselbinska zemljepisna imena so imena mest, trgov in vasi, torej samostojnih naselij, ter imena zaselkov. Vsa ostala zemljepisna imena, med njimi imena delov naselij, gora, rek, pokrajin in podobno, so nenaselbinska zemljepisna imena. Mednje uvrščamo tudi **imena držav**.

Pravila pisanja zemljepisnih imen so sorazmerno zapletena, še posebej pa to velja za pisanje tujih zemljepisnih imen. Še najmanj problemov je pri imenih držav, pa tudi tu se pri zapisovanju imen nekaterih držav pojavljajo pomembne razlike, čeprav so pravila slovenskega pravopisa (3), ki pravijo, da imena držav slovenimo (podomačujemo), sorazmerno jasna.

Sestavni deli nekaterih imen držav pa so tudi osebna lastna imena in zemljepisna lastna imena. Pravila slovenskega pravopisa (3) pravijo, da osebna lastna imena načeloma ohranjamo, torej zapišemo izvirno, slovenimo (podomačujemo) pa med drugim imena znanih vladarskih rodov in svetnikov, ter da načeloma znana zemljepisna lastna imena slovenimo (podomačujemo), manj znana pa ohranjamo v izvorni obliki (izvirnik za latinične pisave, transliteracija oziroma prečrkovanje za nelatinične pisave). Tako se postavlja vprašanje, ali upoštevati prvo pravilo in brez izjeme sloveniti vsa imena držav, tudi če vsebujejo osebna lastna imena ali manj znana zemljepisna imena in pisati na primer Maršalovi otoki ali Levje gorovje, ali pa upoštevati drugo pravilo, da osebna imena in manj znana zemljepisna imena ohranjamo in pišemo na primer Marshallovi otoki ali Sierra Leone).

Kako različno pišemo nekatera imena držav, kaže preglednica, kjer so povzeta slovenska imena dr-

UDK 81'373.21

THE PROBLEMACY IN TRANSLATING FOREIGN COUNTRIES' NAMES INTO SLOVENE

Drago Perko, Dr., Geografski inštitut ZRC SAZU, Gospoška 13, 1000 Ljubljana, Slovenia

Names of the countries are foreign geographical names. Writing them down respect must be paid to the rules of Slovenian orthography which are relatively clear. Still there are different ways of writing. The article deals with this topic examining some latest editions of atlases and books.

žav iz petih najpomembnejših publikacij zadnjih let, ki se ukvarjajo tudi z imeni držav:

- The Times atlas sveta (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1991),
- Veliki družinski atlas sveta (DZS, Ljubljana, 1992),
- Države sveta 1993 (K. Natek, D. Perko, M. Žalik Huzjan, DZS, Ljubljana, 1993),
- Atlas sveta za šolo in dom (Cankarjeva založba, Ljubljana, 1995) in
- Veliki atlas sveta (DZS, Ljubljana, 1996).

Imena držav so razvrščena po abecednem vrstnem redu imen držav v najnovejši publikaciji, Velikem atlasu sveta. V zadnjem stolpcu so dodane še različice imen, ki jih lahko zasledimo še drugje, predvsem v časopisih. Vsa imena držav, ki niso enaka v vseh petih publikacijah, lahko opredelimo kot vprašljiva, **sporna zemljepisna imena**. V preglednici so ta imena zaznamovana in poudarjena z rdečo barvo.

Prvo skupino spornih imen sestavljajo države, ki imajo ime po drugem zemljepisnem imenu: na primer Gvineja Bissau, ki ima ime po mestu Bissau, in že omenjena Sierra Leone, ki ima ime po gorovju Sierra Leone. Če obe imeni slovenimo, dobimo imeni Gvineja Bisau in Sjera Leone (ali celo Levje gorovje), če pa mesto Bissau in gorovje Sierra Leone uvrstimo med manj znana zemljepisna imena in se ravnamo po pravopisnem pravilu, da manj znana zemljepisna imena pustimo v izvirniku, potem dobimo imeni Gvineja Bissau in Sierra Leone. Glede na to, da je država Gvineja Bissau del portugalskega govornega območja in da so mesto ustanovili Portugalci, je pravilno Bissau in ne Bissao.

V drugi skupini so imena držav, ki so vprašljiva glede na pravila slovenskega jezika oziroma vplive tujih jezikov. Zaradi vpliva hrvaškega jezika se na-

Preglednica: Pregled imen držav v najpomembnejših geografskih publikacijah s to tematiko v zadnjih letih.

Veliki atlas sveta (6), 1996	Atlas sveta za šolo in dom (1), 1995	Države sveta 1993 (2), 1993	Veliki družinski atlas sveta (7), 1992	The Times Atlas sveta (5), 1991	Druge različice
1 Afganistan	Afganistan	Afganistan	Afganistan	Afganistan	Afganistan
2 Albanija	Albanija	Albanija	Albanija	Albanija	Albanija
3 Alžirija	Alžirija	Alžirija	Alžirija	Alžirija	Alžirija
4 Andora	Andora	Andora	Andora	Andora	Andora
5 Angola	Angola	Angola	Angola	Angola	Angola
6 Antigva in Barbuda	Antigva in Barbuda	Antigva in Barbuda	Antigva in Barbuda	Antigva in Barbuda	Antigva in Barbuda
7 Argentina	Argentina	Argentina	Argentina	Argentina	Argentina
8 Armenija	Armenija	Armenija	Armenija	Armenija	Armenska SSR
9 Avstralija	Avstralija	Avstralija	Avstralija	Avstralija	Avstralija
10 Avstrija	Avstrija	Avstrija	Avstrija	Avstrija	Avstrija
11 Azerbajdžan	Azerbajdžan	Azerbajdžan	Azerbajdžan	Azerbajdžan	Azerbajdžanska SSR
12 Bahami	Bahami	Bahami	Bahami	Bahami	Bahami
13 Bahrajn	Bahrajn	Bahrajn	Bahrajn	Bahrajn	Bahrajn
14 Bangladeš	Bangladeš	Bangladeš	Bangladeš	Bangladeš	Bangladeš
15 Barbados	Barbados	Barbados	Barbados	Barbados	Barbados
16 Belgija	Belgija	Belgija	Belgija	Belgija	Belgija
17 Belize	Belize	Belize	Belize	Belize	Belize
18 Belorusija	Belorusija	Belorusija	Belorusija	Belorusija	Beloruska SSR
19 Benin	Benin	Benin	Benin	Benin	Benin
20 Bocvana	Bocvana	Bocvana	Bocvana	Bocvana	Bocvana
21 Bolgarija	Bolgarija	Bolgarija	Bolgarija	Bolgarija	Bolgarija
22 Bolivija	Bolivija	Bolivija	Bolivija	Bolivija	Bolivija
23 Bosna in Hercegovina	Bosna in Hercegovina	Bosna in Hercegovina	Bosna in Hercegovina	Bosna in Hercegovina	Bosna in Hercegovina
24 Brazilija	Brazilija	Brazilija	Brazilija	Brazilija	Brazilija
25 Brunej	Brunej	Brunej	Brunej	Brunej	Brunej
26 Burkina Faso	Burkina Faso	Burkina Faso	Burkina Faso	Burkina Faso	Burkina
27 Burundi	Burundi	Burundi	Burundi	Burundi	Burundi
28 Butan	Butan	Butan	Butan	Butan	Butan
29 Ciper	Ciper	Ciper	Ciper	Ciper	Ciper
30 Čad	Čad	Čad	Čad	Čad	Čad
31 Češka	Češka	Češka	Češka	Češka	Češka
32 Čile	Čile	Čile	Čile	Čile	Čile
33 Danska	Danska	Danska	Danska	Danska	Danska
34 Dominika	Dominika	Dominika	Dominika	Dominika	Dominika
					Češka republika

Veliki atlas sveta (6), 1996	Atlas sveta za šolo in dom (1), 1995	Države sveta 1993 (2), 1993	Veliki družinski atlas sveta (7), 1992	The Times Atlas sveta (5), 1991	Druge različice
35	Dominikanska republika	Dominikanska republika	Dominikanska republika	Dominikanska republika	
36	Džibuti	Džibuti	Džibuti	Džibuti	
37	Egipt	Egipt	Egipt	Egipt	
38	Ekvador	Ekvador	Ekvador	Ekvador	
39	Ekvatorialna Gvineja	Ekvatorialna Gvineja	Ekvatorialna Gvineja	Ekvatorialna Gvineja	
40	Eritreja	Eritreja	Eritreja	Eritreja	
41	Estonija	Estonija	Estonija	Estonija	Estonska
42	Etiopija	Etiopija	Etiopija	Etiopija	
43	Fidži	Fidži	Fidži	Fidži	
44	Filipini	Filipini	Filipini	Filipini	
45	Finska	Finska	Finska	Finska	
46	Francija	Francija	Francija	Francija	
47	Gabon	Gabon	Gabon	Gabon	
48	Gambija	Gambija	Gambija	Gambija	
49	Gana	Gana	Gana	Gana	
50	Grčija	Grčija	Grčija	Grčija	
51	Grenada	Grenada	Grenada	Grenada	
52	Gruzija	Gruzija	Gruzija	Gruzinska SSR	
53	Gvajana	Gvajana	Gvajana	Gvajana	
54	Gvatemala	Gvatemala	Gvatemala	Gvatemala	
55	Gvineja	Gvineja	Gvineja	Gvineja	
56	Gvineja Bissau	Gvineja Bissau	Gvineja Bissau	Gvineja Bissau	Gvineja Bisau, Gvineja Bisao
57	Haiti	Haiti	Haiti	Haiti	
58	Honduras	Honduras	Honduras	Honduras	
59	Hrvaška	Hrvaška	Hrvaška	Hrvatska	
60	Indija	Indija	Indija	Indija	
61	Indonezija	Indonezija	Indonezija	Indonezija	
62	Irak	Irak	Irak	Irak	
63	Iran	Iran	Iran	Iran	
64	Irska	Irska	Irska	Irska	
65	Islandija	Islandija	Islandija	Islandija	
66	Italija	Italija	Italija	Italija	
67	Izrael	Izrael	Izrael	Izrael	
68	Jamajka	Jamajka	Jamajka	Jamajka	

Veliki atlas sveta (6), 1996	Atlas sveta za šolo in dom (1), 1995	Države sveta 1993 (2), 1993	Veliki družinski atlas sveta (7), 1992	The Times Atlas sveta (5), 1991	Druge različice
69	Japonska	Japonska	Japonska	Japonska	
70	Jemen	Jemen	Jemen	Jemen	
71	Jordanija	Jordanija	Jordanija	Jordanija	
72	Jugoslavija	Jugoslavija	Zvezna republika Jugoslavija	Jugoslavija	Srbija in Črna Gora
73	Južna Afrika	Južnoafriška republika	Južnoafriška republika	Južnoafriška republika	
74	Južna Koreja	Južna Koreja	Južna Koreja	Južna Koreja	
75	Kambodža	Kambodža	Kambodža	Kambodža	
76	Kamerun	Kamerun	Kamerun	Kamerun	
77	Kanada	Kanada	Kanada	Kanada	
78	Katar	Katar	Katar	Katar	
79	Kazahstan	Kazahstan	Kazahstan	Kazaška SSR	Kazahija, Kazahistan
80	Kenija	Kenija	Kenija	Kenija	
81	Kirgizistan	Kirgizistan	Kirgizija	Kirgiška SSR	Kirgistan
82	Kiribati	Kiribati	Kiribati	Kiribati	
83	Kitajska	Kitajska	Kitajska	Kitajska	
84	Kolumbija	Kolumbija	Kolumbija	Kolumbija	
85	Komori	Komori	Komori	Komori	
86	Kongo	Kongo	Kongo	Kongo	
87	Kostarika	Kostarika	Kostarika	Kostarika	
88	Kuba	Kuba	Kuba	Kuba	
89	Kuvajt	Kuvajt	Kuvajt	Kuvajt	
90	Laos	Laos	Laos	Laos	
91	Latvija	Latvija	Latvija	Latvija	Letonija, Letonska
92	Lesoto	Lesoto	Lesoto	Lesoto	
93	Libanon	Libanon	Libanon	Libanon	
94	Liberija	Liberija	Liberija	Liberija	
95	Libija	Libija	Libija	Libija	
96	Lihtenštajn	Liechtenstein	Liechtenstein	Liechtenstein	
97	Litva	Litva	Litva	Litva	
98	Luksemburg	Luksemburg	Luksemburg	Luksemburg	Luxemburg
99	Madagaskar	Madagaskar	Madagaskar	Madagaskar	
100	Madžarska	Madžarska	Madžarska	Madžarska	

Mali	Mali	Mali	Mali	Mali	
Malta	Malta	Malta	Malta	Malta	
Maroko	Maroko	Maroko	Maroko	Maroko	
Marshallovi otoki	Marshallovi otoki	Marshallovi otoki	Marshallovo otočje	Marshallovi otoki	
Mauritius	Mauritius	Mauritius	Mauritius	Mauritius	Mauricius, Mauricius, Mavricijus,
Mavretanija	Mavretanija	Mavretanija	Mavretanija	Mavretanija	
Mehika	Mehika	Mehika	Mehika	Mehika	
Mikronezija	Mikronezija	Mikronezija	Mikronezija	Mikronezija	
Mjanmar	Mjanmar	Mjanmar	Mjanmar	Mjanmar	
Moldavija	Moldavija	Moldavija	Moldavija	Moldavija	Moldova
Monako	Monako	Monako	Monako	Monako	
Mongolija	Mongolija	Mongolija	Mongolija	Mongolija	
Mozambik	Mozambik	Mozambik	Mozambik	Mozambik	
Namibija	Namibija	Namibija	Namibija	Namibija	
Nauru	Nauru	Nauru	Nauru	Nauru	
Nemčija	Nemčija	Nemčija	Nemčija	Nemčija	
Nepal	Nepal	Nepal	Nepal	Nepal	
Niger	Niger	Niger	Niger	Niger	
Nigerija	Nigerija	Nigerija	Nigerija	Nigerija	
Nikaragva	Nikaragva	Nikaragva	Nikaragva	Nikaragva	
Nizozemska	Nizozemska	Nizozemska	Nizozemska	Nizozemska	
Norveška	Norveška	Norveška	Norveška	Norveška	
Nova Zelandija	Nova Zelandija	Nova Zelandija	Nova Zelandija	Nova Zelandija	
Oman	Oman	Oman	Oman	Oman	
Pakistan	Pakistan	Pakistan	Pakistan	Pakistan	
Palau	Palau	Palau	Palau	Palau	
Panama	Panama	Panama	Panama	Panama	
Papua Nova Gvineja	Papua Nova Gvineja	Papua Nova Gvineja	Papua Nova Gvineja	Papua Nova Gvineja	
Paragvaj	Paragvaj	Paragvaj	Paragvaj	Paragvaj	

Veliki atlas sveta (6), 1996	Atlas sveta za šolo in dom (1), 1995	Države sveta 1993 (2), 1993	Veliki družinski atlas sveta (7), 1992	The Times Atlas sveta (5), 1991	Druge različice
Peru	Peru	Peru	Peru	Peru	
Poljska	Poljska	Poljska	Poljska	Poljska	
Portoriko	Portoriko	Portoriko	Portoriko	Portoriko	
Portugalska	Portugalska	Portugalska	Portugalska	Portugalska	
Romunija	Romunija	Romunija	Romunija	Romunija	
Ruanda	Ruanda	Ruanda	Ruanda	Ruanda	
Rusija	Ruska federacija	Rusija	Rusija	Ruska SFSR	
Saint Kitts in Nevis	Sveti Kristof in Nevis	St. Kitts in Nevis	Saint Kitts in Nevis	St. Christopher in Nevis	Saint Christ in Nevis
Saint Lucia	Sveta Lucija	St. Lucia	Sveta Lucija	St. Lucia	
Saint Vincent in Grenadine	Sveti Vincenc in Grenadine	St. Vincent in Grenadine	Saint Vincent in Grenadine	St. Vincent in Grenadine	
Salomonovi otoki	Salomonovi otoki	Salomonovi otoki	Salomonovo otočje	Salomonovi otoki	
Salvador	Salvador	Salvador	Salvador	Salvador	
San Marino	San Marino	San Marino	San Marino	San Marino	
Sao Tome in Principe	Sao Tome in Principe	Sao Tome in Principe	Sao Tome in Principe	Sao Tome in Principe	Sveti Tomaž in Principe
Saudova Arabija	Saudska Arabija	Saudova Arabija	Saudska Arabija	Saudska Arabija	Savdova Arabija, Savdska Arabija
Sejšeli	Sejšeli	Sejšeli	Sejšeli	Sejšeli	
Senegal	Senegal	Senegal	Senegal	Senegal	
Severna Koreja	Severna Koreja	Severna Koreja	Severna Koreja	Severna Koreja	
Severni Marianski otoki	Severni Marianski otoki	Severni Marianski otoki	Severno Mariansko otočje	Severni Marianski otoki	
Sierra Leone	Sierra Leone	Sierra Leone	Sierra Leone	Sierra Leone	Siera Leone, Sjera Leone
Singapur	Singapur	Singapur	Singapur	Singapur	
Sirija	Sirija	Sirija	Sirija	Sirija	
Slonokoščena obala	Slonokoščena obala	Slonokoščena obala	Slonokoščena obala	Slonokoščena obala	Obala slonokoščenih
Slovaška	Slovaška	Slovaška	Slovaška	Slovaška	
Slovenija	Slovenija	Slovenija	Slovenija	Slovenija	

Veliki atlas sveta (6), 1996	Atlas sveta za šolo in dom (1), 1995	Države sveta 1993 (2), 1993	Veliki družinski atlas sveta (7), 1992	The Times Atlas sveta (5), 1991	Druge različice
165 Šrilanka	Šrilanka	Sri Lanka	Šrilanka	Sri Lanka	Šri Lanka, Srilanka
166 Švedska	Švedska	Švedska	Švedska	Švedska	
167 Švica	Švica	Švica	Švica	Švica	
168 Tadžikistan	Tadžikistan	Tadžikistan	Tadžikistan	Tadžiska SSR	Tadžikija
169 Tajska	Tajska	Tajska	Tajska	Tajska	
170 Tajvan	Tajvan	Tajvan	Tajvan	Tajvan	
171 Tanzanija	Tanzanija	Tanzanija	Tanzanija	Tanzanija	
172 Togo	Togo	Togo	Togo	Togo	
173 Tonga	Tonga	Tonga	Tonga	Tonga	
174 Trinidad in Tobago	Trinidad in Tobago	Trinidad in Tobago	Trinidad in Tobago	Trinidad in Tobago	
175 Tunizija	Tunizija	Tunizija	Tunizija	Tunizija	
176 Turčija	Turčija	Turčija	Turčija	Turčija	
177 Turkmenistan	Turkmenistan	Turkmenistan	Turkmenistan	Turkmenska SSR	Turkmenija
178 Tuvalu	Tuvalu	Tuvalu	Tuvalu	Tuvalu	
179 Uganda	Uganda	Uganda	Uganda	Uganda	
180 Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajinska SSR	
181 Urugvaj	Urugvaj	Urugvaj	Urugvaj	Urugvaj	
182 Uzbekistan	Uzbekistan	Uzbekistan	Uzbekistan	Uzbeška SSR	Uzbekija
183 Vanuatu	Vanuatu	Vanuatu	Vanuatu	Vanuatu	
184 Vatikan	Vatikan	Vatikan	Vatikan	Vatikan	
185 Velika Britanija	Velika Britanija	Velika Britanija	Velika Britanija	Velika Britanija	
186 Venezuela	Venezuela	Venezuela	Venezuela	Venezuela	
187 Vietnam	Vietnam	Vietnam	Vietnam	Vietnam	Vjetnam, Vjetnam, Vjet Nam
188 Zahodna Sahara	Zahodna Sahara	Zahodna Sahara	Zahodna Sahara	Zahodna Sahara	
189 Zahodna Samoa	Zahodna Samoa	Zahodna Samoa	Samoa	Zahodna Samoa	
190 Zair	Zair	Zair	Zair	Zair	Zaire
191 Zambija	Zambija	Zambija	Zambija	Zambija	
192 Združene države Amerike	Združene države Amerike	Združene države Amerike	Združene države Amerike	Združene države Amerike	
193 Združeni arabski emirati	Združeni arabski emirati	Združeni arabski emirati	Združeni arabski emirati	Združeni arabski emirati	
194 Zelenortski otoki	Kapverdski otoki	Kapverdski otoki	Kapverdsko otočje	Kapverdski otoki	
195 Zimbabve	Zimbabve	Zimbabve	Zimbabve	Zimbabve	

mesto Hrvaška pojavlja tudi Hrvatska. Podobni pari so še: slovensko Zair in francosko Zaire, slovensko Moldavija in romunsko Moldova. Za Latvijo se pojavljata kar dve različici: prek ruskega vpliva Letonska in prek nemškega vpliva Letonija. Bolj domače je Zelenortski otoki kot Kapverdski otoki in Srednjeafriška republika kot Centralnoafriška republika. V tej skupini so še Slonokoščena obala (Obala slonove kosti), Estonija (Estonska), Bahrajn (Bahrain), Bocvana (Botsvana), Južna Afrika (Južnoafriška republika), Vietnam in Šrilanka. Pri zadnjih dveh je vprašljivo pisanje skupaj ali narazen, podobno kot pri Kostariki. Vprašljiva je prva črka pri Šrilanki (Šrilanka, Srilanka) in morebitno pisanje črke j med i in e ali kar j namesto i pri Vietnamu (Vijetnam, Vjetnam).

Sledi skupina srednjeazijskih muslimanskih držav, republik nekdanje Sovjetske zveze, ki imajo lahko končnico -ija ali se končajo na -stan, kar pomeni država, podobno kot sosednja Pakistan in Afganistan. Pakistan in Afganistan sta bolj uveljavljeni imeni kot denimo Pakija in Afganija. Podobno je bolj smiselno uporabljati Kazahstan, Tadžikistan, Uzbekistan, Kirgizistan in Turkmenistan kot Kazahija, Tadžikija, Uzbekija, Kirgizija in Turkmenija. Možna, vendar manj sistematična, je različica, da se nekatera imena končajo na -ija (Kirgizija, Turkmenija), druga pa na -stan.

Obsežna je skupina držav, ki imajo ime po osebnem lastnem imenu oziroma imenu svetnika. Ker je vprašljivo pravilno slovenjenje nekaterih manj znanih svetniških imen, je morda bolj smiselna ohranitev teh imen v izvorniku. Tako naj bi ostal Sveti Krištof raje Saint Kitts, sveta Lucija Saint Lucia, Sveti Vinco Saint Vincent, Sveti Tomaž Sao Tome, Sveti Marj San Marino in podobno. Ker ima Saudova Arabija ime po Ibn Saudu, ustanovitelju dinastije Saud, je bolj smiselno obdržati svojilno oblika imena, torej Saudova in ne Saudska Arabija, podobno kot pišemo Marshallovi otoki in ne Marshallski otoki ali Salomonovi otoki in ne Salomonski otoki.

Na prejšnjo skupino se navezuje skupina držav, ki ima ime po pomembnih rodbinah. To sta državi Luksemburg in Lihtenštajn. Smiselno bi bilo, da obe državi pišemo na isti način, torej obe v izvorniku (Luksemburg, Liechtenstein) ali obe podomačeno (Luksemburg, Lihtenštajn).

V posebni skupini so tudi države, ki imajo v imenu besedo »otoki«, ki jo nekateri raje zamenjujejo z »otočje«. Postavlja se vprašanje smiselnosti zame-

njave najbolj splošnega pojma, torej »otoki«, z bolj določnim pojmom, kot je »otočje«. V geomorfološkem smislu je otočje poenostavljeno rečeno skupina množice različno velikih otokov. Meja, kdaj je neka skupina otokov že »otočje«, kdaj pa zgolj »otoki«, ni jasno določena, zato je v imenih držav bolj smiselno uporabljati najbolj splošen pojem, torej »otoki«, in ne »otočje«, čeprav sama beseda »otočje« o neki državi pove več kot splošnejša beseda »otoki«.

Formalno je problem zapisovanja imen držav v slovenskem jeziku rešil slovenski standard (SIST ISO 3166) z naslovom Kode za predstavljanje imen držav in drugih ozemelj, ki ga je sprejel, založil in izdal Urad Republike Slovenije za standardizacijo in meroslovje pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo. Predstavili ga bomo v naslednji številki Geografskega obzornika v članku Standardizirana imena držav v slovenskem jeziku.

1. *Atlas sveta za šolo in dom. Cankarjeva založba, Ljubljana, 1995.*
2. *Natek, K., Perko, D., Žalik Huzjan, M. 1993: Države sveta 1993. DZS, Ljubljana.*
3. *Slovenski pravopis, 1, Pravila. SAZU, DZS, Ljubljana, 1994.*
4. *Slovenski standard SIST ISO 3166. Urad za standardizacijo in meroslovje pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo, Ljubljana, 1996.*
5. *The Times atlas sveta. Cankarjeva založba, Ljubljana, 1991.*
6. *Veliki atlas sveta. DZS, Ljubljana, 1996.*
7. *Veliki družinski atlas sveta. DZS, Ljubljana, 1992.*

GEOGRAFIJA IN ŠOLA Milan Orožen Adamič

Osnovne misli za ta prispevek so se izoblikovale ob okrogli mizi o Položaju geografije kot nacionalnega predmeta v osnovnih in srednjih šolah, ki jo je 23. 11. 1995 organizirala Komisija za vzgojo in izobraževanje pri Zvezi geografskih društev Slovenije. Del sklepov s te prireditve je bil objavljen 1. 12. 1995 v Sobotni prilogi Dela. Novembra 1996 smo zvedeli, da je republiška kurikularna komisija povsem črtala geografijo iz predmetnika slovenskih srednjih strokovnih šol. Temu sklepu najostreje nasprotujemo. Protestiramo tudi, da v najvišjem slovenskem šolskem programskem telesu ni nobenega geografa, ki bi lahko pojasnil naša stališča. Meni-

mo, da s takim ravnanjem Ministrstvo za šolstvo Republike Slovenije dokazuje popolno nerazumevanje širine problema. Temeljni izobraževalni cilji geografije so v osnovnih črtah primerno postavljeni v katalogu znanj za maturo. Sklepi republiške kurikularne komisije so v popolnem nasprotju s sprejetimi usmeritvami in spominjajo na ideje usmerjenega izobraževanja. Za te ideje se ve, da so nesprejemljive.

Ni dvoma, da je današnja geografija ena od mlajših ved. Njeno ime je sicer staro, a je tja do 19. stoletja pomenilo nekaj čisto drugega kot danes. Do takrat je večinoma na deskriptivni metodi dela temelječa veda zbirala na eni strani astronomske, geodetske, geofizikalne in druge ugotovitve o zemeljski obliki kot celoti, na drugi strani pa kopičila potopisno in krajepisno gradivo. Na žalost je tak, napačen in zastarel pogled na geografijo še vedno močno zakoreninjen. Morda je prav v tem razlog, da geografija v šolskem sistemu ni uvrščena med predmete, ki so nacionalno pomembni. Še več: v slovenskih šolah se že vrsto let postopoma zmanjšuje število ur, ki so namenjene geografiji. To se je začelo ob koncu sedemdesetih oziroma v začetku osemdesetih let in še vedno traja. Obratno pa se je dogajalo z zgodovino, vedo, ki je zazrta v preteklost. Danes se načrtuje, da bo imela zgodovina domicil v srednjih strokovnih šolah dve leti.

Geografi menimo, da je to posledica nekdanjih, danes preživetih pogledov na svet v razmerah nekdanje Jugoslavije. Menimo, da je to posledica dobe, ko Slovenci nismo imeli samostojne države, dobe verovanja v vsemogočno tehnokracijo in enoplastnih pogledov na svet in dogajanje v njem. Geografi desetletja, ne glede na trenutna politična mnenja, trdimo, da je geografija veda, ki tolmači naravne in kulturne pojave na zemeljskem površju v njihovih medsebojnih odnosih, vzajemnih vplivih in nasprotjih. S tem je geografija tudi postala znanost s samostojnim predmetom, ki ga ne le opisuje, temveč tudi razlaga. Geografija je torej veda o sedanosti, veda s pogledom, zazrtim v prihodnost. Razreševanje problemov okolja dokazuje, da je poglaviti razlog okoljskih težav v enostranskih, ne celovitih in enoplastnih posegih v prostor – geografsko okolje in seveda temu ustreznih pogledih na svet. Številni konkretni primeri potrjujejo, da v pretirano razdrobljenem, sektorskem obravnavanju problemov ni kakovostnih odločitev. Zato ni dvoma, da je sodobna geografija »moderna sinteza«, eksistencialen most med fizičnim in družbenim okoljem, veda neprecenljivega po-

mena. V začetku šestdesetih let je Rachel Carson, ena od idejnih utemeljiteljic sodobne ekologije, v svoji knjigi »Nema pomlad«, zapisala »naučiti se moramo živeti z in ne proti naravi«. Gre torej za odnos človeka do narave in fizičnogeografskega okolja v najširšem pomenu te besede. Nekoliko drugače, kot po sebnem odkritju, je povedala temeljno idejo sodobne, celovite, oziroma kompleksne geografije. V resnici pa gre še za mnogo več kot za probleme okolja, gre preprosto za demokratičen duh razmišljanja, za spoštovanje vseh plasti nežive, žive, če hočete, tudi intelektualne narave življenja.

Slovenci se moramo zavedati, da smo v samostojni državi postavljeni pred številne nove naloge in izzive. Svetu in okolju okrog nas moramo stalno pripovedovati in dopovedovati, kdo, kaj in kje smo. Ponosni smo na lepo in pestro deželo in tako jo želimo ohraniti tudi rodovom, ki prihajajo. Na drugi strani pa si seveda želimo tudi uspešen gospodarski razvoj in blaginjo. Ob vsem tem pa imamo razmeroma skromne naravne vire. Imamo pa, prepričani smo o tem, pridne in delovne ljudi. Torej ni dvoma, da moramo sistematično skrbeti za njihovo znanje in izobraževanje, ki morata kritično slediti svetovnim standardom. Če dobro premislimo, je znanje ljudi pravzaprav edina vrednota, ki jo imamo, in le izobražen Slovenec bo kos nalogam, ki jih pred njega postavlja čas v katerem živi.

Geografija je v vsem tem izjemno pomembna, ker je edini splošnoizobraževalni predmet, ki skrbi za celovito poznavanje in razumevanje ne le nas samih, temveč sosedov in sveta, v katerem živimo. Gotovo ni dvoma, da mora biti današnja samostojna Slovenija odprta v svet, se z njim povezovati in ustvarjalno sodelovati. To, po številnih javnomnenjskih raziskavah, meni tudi večina Slovencev. Za Slovenijo je to izjemnega pomena in tudi ekonomska nujnost. Razmeroma majhen narod in država se ne moreta zapirati v svoje okvire, ali se obnašati po vzorcu velikih »mega« narodov ter bolj ali manj samozadostnih držav in ekonomij. Svet se z informacijsko »revolucijo« spreminja v temeljih. Menim, da je nekritično privzemanje tujih učnih programov za Slovenijo nesprejemljivo, lahko celo katastrofalno. Znanje geografije je temelj za razumevanje današnjega sveta, procesov, gospodarstva in mednarodnih odnosov. Ob vsem tem smo geografi vedno bolj ogorčeni, da v Sloveniji cela vrsta srednjih šol nima predmeta geografija Slovenije in sveta. Zanimivo je, da je danes v Sloveniji očiten razkorak med položajem geogra-

fije v šolah in njenim dejanskim stanjem. V slovenskem šolskem sistemu se očitno nadaljuje proces izrivanja geografije na obrobje učnovzgojnega procesa. Na drugi strani pa je zanimivo, da Slovenci izjemno množično segajo po najrazličnejših geografskih publikacijah. To se kaže v preprostem dejstvu, da geografske oziroma geografsko obarvane publikacije praviloma dosegajo izjemno visoke, upamo si trditi za slovenske razmere astronomske naklade, ki gredo v več deset tisoč izvodov (Atlas Slovenije: 140.000 izvodov, Veliki atlas sveta: 45.000, Krajevni leksikon Slovenije 50.000, Slovenija turistični vodič 100.000, Mali atlas Slovenije 35.000 izvodov in podobno). Očitno je, da hočejo Slovenci poznati svojo domovino in svet, šola pa jim tega ne nudi. Še več: mnogim ne nudi niti najosnovnejšega geografskega znanja. Za Slovence je bila vedno značilna razmeroma visoka in specifična stopnja samozobraževanja, ki je bila pod stoletno tujo nadoblastjo tudi zelo razumljiva. V naši samostojni državi pa stari, še manj pa tuji izobraževalni obrazci preprosto niso sprejemljivi. Zato odločno terjamo kritično prevrednotenje geografije v vzgojnoizobraževalnem sistemu. Ob vsem tem mnogi geografi s presečenjem ugotavljamo razmeroma nizko stopnjo navdušenja nad lastno državo, domovino v najširšem pomenu te besede. Ob tem nimamo v mislih domovinske vzgoje po preprostem in propagandističnem modelu. Še več: upamo si trditi, da je pomanjkanje kritičnega geografskega izobraževanja temelj nestrpnim in nacionalističnim reakcijam, ki smo jim priča na vsakem koraku. Prepričani smo, da se bo z nadaljevanjem dosedanjega odnosa do geografije ta kriza še poglobljala. Menimo, da je treba prihajajoče rodove vzgajati v samozavestne, ustvarjalne ljudi, opremljene s kozmopolitskim znanjem. Kajti le tako bomo lahko ohranili in utrdili neodvisnost ter tudi dosegli visoko postavljene gospodarske cilje. Prepričani smo, da je slednje, ne glede na včasih zelo različne politične poglede, najpomembnejša naloga današnjega časa.

DIDACTA 1996 **Tatjana Ferjan**

Svetovna razstava učil je bila letos v Baslu v Švici. Posegala je na vsa področja izobraževanja. Na razstavi je bila zastopana tudi geografija in nekaj stvari s tega področja je bilo prav zanimivih.

Izhodišče razmišljanja je zbirka »Kultur Atlas« nemške založbe Klett-Perthes. Gre za zelo vsestranski prikaz posameznih držav. Komplet za predstavitev države sestavljajo prosojnice, besedilo, zgoščanka in poster. Na prosojnicah so geografske in zgodovinske karte, fotografije pokrajin, mest, kulturnih znamenitosti. Besedilo opisuje deželo, jezik, življenje ljudi in njihovo kulturo. Pisana beseda dobi tako zopet svoje pomembno mesto pri učni uri, pouku, izobraževanju. Glasba na zgoščanki je narodna, zabavna, pop in koncertna. Tipični odlomki širijo znanje s tega področja o deželi in seveda pestriju predstavitev. Poster vključuje zemljevid države in slike mest. V zbirki »Kultur Atlas« so do zdaj izšle naslednje države: Nemčija, Velika Britanija, Madžarska, Francija in Španija. Razlaga oziroma študij posamezne države ob »Kultur Atlas« omogoča veliko motivacijo, široko znanje in zaradi raznolikosti tudi globlje razumevanje in trajnejše pomnenje.

Zanimive primerke iz šolske kartografije so razstavili: Stiefel, Kummerly & Frey, Westermann, Klett-Perthes, Edigol ediciones. Kartografski material odlikujejo:

- velika nazornost, ki omogoči učencem jasno predstavo in poznavanje,
- lepe barve, ki so za učence atraktivne,
- številne delovne karte, ki omogočajo različne aktivnosti,
- zemljevidi, katerih zahtevnost je odvisna stopnje in vrste šole,
- izredna skladnost med stenskimi zemljevidi, zemljevidi za na klop in šolskimi atlasii.

Kot primer navajam nekaj več besed o Klett-Perthesovi zbirki. Nudi zelo kakovostno kartografsko gradivo: stenske karte treh različnih formatov, karte za na klop in zemljevide prosojnice. Obstajajo celi folijski atlasii (veliki, mali, posamezne karte), kar ima pri pouku velik pomen. Bogata je tudi zbirka Alexander atlasov: šolski, mali, svetovni. Posebno zanimiv je Atlas-Pro, ki poleg zemljevidov vključuje tudi kratko besedilo in slike, kar omogoča večje razmišljanje in boljše razumevanje.

Klett-Perthes ponuja tudi folijske knjige in folijske mape. Folijske knjige vključujejo več prosojnic s spremljajočim besedilom in grafi: na primer Nemčija – naravno in kulturno okolje vsebuje 90 slik, 15 grafov in besedilo, Nemčija in Evropa ima 6 delov, ki obravnavajo Alpe ter človeka v gorskem prostoru, predstavitev ZDA pa ima 6 delov, v katerih je prikazano naravno in gospodarsko okolje. Folijske

mape (na primer okolje, mesta, vreme, huerta, tektonika plošč) so po številu slik manj obsežne: na primer Alternativna energija ima 3 dele z 9 do 12 prosojnic. Zanimive so fotoprosojnice za mesta: London jih ima 6, Paris 10, Brasilia 10, Berlin 14, Kairo 12. Tudi promet (na primer pristanišča, letališča, ceste, kanali), turizem in problemi okolja (Čadsko in Aralsko jezero) so prikazani s številnimi prosojnicami, s katerimi osvetlimo določene zanimivosti pri razlagi.

Med diapozitiv smo videli različne zbirke za določeno temo (od 9 do 12 diapozitivov), ki so bile povezane s folijskimi mapami. Moderni pouk stremi za videom. Ob njem učenci še bolj nazorno doživljajo proces, pojav, pokrajino. Zanimivi so kratki filmi: na primer Dan v tropskem gozdu, Kava na afriških planтах, Vulkanski izbruh in podobno, ki trajajo le okoli pet minut.

Predstavljeni so bili tudi številni bralni zvezki, delovni zvezki, vaje za ponavljanje, vsi pa se seveda vežejo z ustreznimi učbeniki in kartografskimi pripomočki in se nanašajo na ustrezno stopnjo zahtevnosti. Aktivnosti pri delu so interpretacija informacij, ugotavljanje odnosov in reševanje problemov. Učenci pri tem razmišljajo in so ustvarjalni.

Didacta prinaša za geografijo veliko zanimivega, poučnega in uporabnega. Poudarek je na kartografskem in slikovnem gradivu. Raznovrstna moderna tehnologija (računalniki, video, grafoskop) in različne povezave med njimi odpirajo pot geografiji v jutrišnji dan. Številni pripomočki, knjige, prosojnice, računalniški programi omogočajo učencem in učiteljem poglobljeno in uspešnejše delo.

Sklepna misel ob ogledu je: geografija naj bo sodobna. Spoznavajmo jo z najmodernejšo tehnologijo in z lastno aktivnostjo. Brez ustvarjalnega učitelja pa seveda ne gre.

**JOC TRIGLAV: GEOMATIKA:
MOZAIK MERSKIH METOD**
Zoran Stančič

Pri Tehniški založbi Slovenije je poleti 1996 izšla knjiga Joca Triglava Geomatika: mozaik merskih metod. Knjiga na dobrih sto straneh in s kakimi stotdesetimi ilustracijami prikazuje razvoj sodobnih merskih tehnik. Avtor definira geomatiko kot znanost in tehnologijo za upravljanje geografsko lociranih informacij, vključno z njihovim pridobivanjem, shranjevanjem, preučevanjem in razširjanjem.

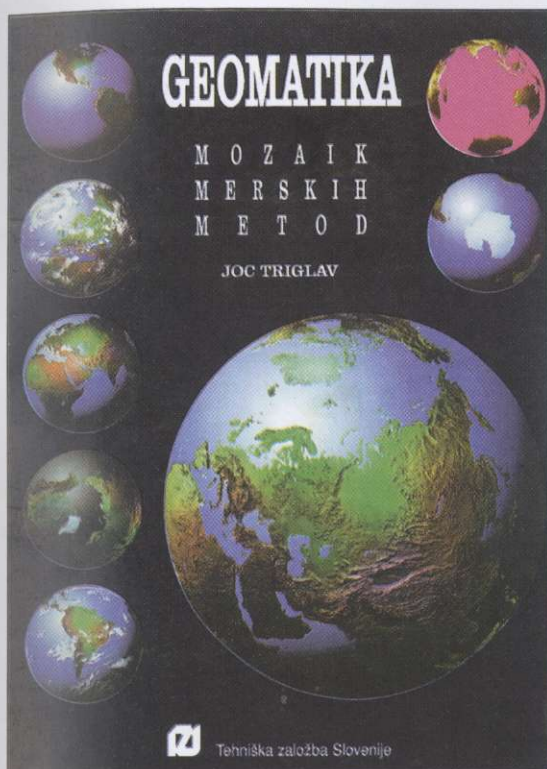
Knjiga je razdeljena na tri poglavja. V prvem in hkrati naobsežnejšem poglavju z naslovom Uvod v daljinsko zaznavanje avtor najprej poda fizikalne osnove daljinskega zaznavanja. Pregledno opiše osnove elektromagnetnega valovanja kot medija, ki posreduje podatke o Zemlji do satelitov. Sledi prikaz obstoječih komercialnih satelitov, ki sistematično zajemajo podatke o prostoru. Zlasti zanimiv je obsežen pregled aplikacij satelitskih posnetkov, ki obsega več kot tri četrtine tega poglavja. V njem je opisana uporaba satelitskih posnetkov v agronomiji, astronomiji, ekologiji, geografiji, geologiji, kartografiji, meteorologiji, oceanografiji in zoologiji.

Drugo poglavje z naslovom Digitalna fotogrametrija se ukvarja predvsem z ortofoto postopkom in bližnjelokovno fotogrametrijo. Avtor na desetih straneh opiše potek ortofoto postopka ovrednotenja fotogrametričnih stereo posnetkov in poda pomen tovrstnih postopkov za enostavno ter hitro izdelavo kakovostnih kart velikih meril.

Sledi obsežno poglavje o sistemu satelitske navigacije, znanem kot GPS. Po pregledu osnovnih principov delovanja GPS avtor obrazloži pomen tovrstne tehnologije za natančno določanje položaja v naravi.

Knjiga Geomatika: mozaik merskih metod je izredno zanimiva poljudna knjiga, v kateri so najzanimivejša poglavja o daljinskem zaznavanju in GPS. Velja poudariti, da je zlasti razveseljivo, da je avtor uspel dokaj zahtevno tehnologijo GPS razložiti izredno enostavno. Tako nazorne pojasnitve GPS do zdaj še nisem prebral.

Ob vsem povedanem pa moramo naštetih nekaj pomanjkljivosti. Najprej, že sama definicija pojma geomatika je dokaj nedosledna, saj se v marsičem pokriva z geografskimi informacijskimi sistemi. V poglavju o daljinskem zaznavanju sem pogrešal predstavitev obdelave satelitskih posnetkov. Nikjer ni niti omenjena multispektralna klasifikacija posnetkov, ki je zagotovo eden najpomembnejših postopkov obdelave posnetkov. V poglavju o daljinskem zaznavanju je kar na dveh mestih predstavljen projekt geodetskih meritev ob izgradnji letališč, ki z daljinskimi zaznavanjem nima ničesar skupnega. Na drugi strani pa je avtor o letalski videografiji in daljinskem zaznavanju iz letal pisal kar v poglavju o GPS, kljub temu, da bi bolj spadalo med daljinsko zaznavanje. Mogoče največja pomanjkljivost knjižice pa je izredna skopost s podatki oziroma aplikacijami v Sloveniji. Na omenjenih področjih dela v Sloveniji vrsta podjetij,

inštitutov in oddelkov na univerzah. Le-ti so v desetletjih svojega dela opravili obsežno delo s področja daljinskega zaznavanja, fotogrametrije in zadnja leta tudi GPS, ki bi ga bilo širši javnosti koristno predstaviti.

Knjiga Geomatika: mozaik merskih metod je izredno zanimiva, berljiva in pregledna predstavitev daljinskega zaznavanja in GPS. Glede na naklado (skoraj 20.000 izvodov) in ceno knjige v prosti prodaji (966 SIT) jo skorajda ne bi bilo potrebno dodatno hvaliti in priporočati. Pa vendar, če slučajno knjige še nimate, jo morate kupiti.

UJMA 10 Mimi Urbanc

Deseta številka Ujme je jubilejna številka revije, ki je začela izhajati pred desetimi leti, da bi zapolnila pomankanje literature na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki Slovencem nikoli niso prizanašale. Tako kot se je vsako leto širil krog strokovnih sodelavcev in bralcev, sta se širila tudi njen

obseg in vsebina, ki sta že zdavnaj prerasla okvire običajne revije.

Nova številka prinaša na več kot 300 straneh prek 70 strokovnih prispevkov, ki so razdeljeni v 13 tematskih sklopov. Uvodnik je napisal minister za obrambo Jelko Kacin, ki se je dotaknil pomena preprečevanja nesreč in saniranja njihovih posledic, sistemske zakonodaje na tem področju ter mednarodnega sodelovanja. Trije prispevki so posvečeni obletnici Ujme in obravnavajo predvsem pomen interdisciplinarnega pristopa k obravnavanju naravnih nesreč in njihovih posledic. V najboljšežnejšem delu avtorji s področja agronomije, geofizike, geografije, hidrologije in meteorologije ter drugih ved pregledajo naravne nesreče v letu 1995. Več člankov predstavlja razmere na slovenskih vodotokih, med drugim poplave v dolini Dravinje, neurja v dolini Suhadolnice in Velunje ter na območjih Selške in Poljanske Sore. Nadalje so predstavljena poletna neurja v občini Semič in na Plešivcu ter potresi, še zlasti tisti v Ilirski Bistrici. Meteorologi so predstavili snežne in lavinske razmere v pretekli zimi, ko so snežni plazovi zahtevali kar šest življenj. V poglavju, ki obravnava nesreče v tujini, so podrobneje predstavljeni potresi na Sahalinu ter katastrofalne poplave na Nizozemskem. Za geografsko javnost je najzanimivejše peto poglavje, v katerem se avtorji strokovno lotijo vzrokov in posledic naravnih in drugih nesreč ter njihovih vplivov na okolje. Predstavljene so posledice kislega dežja, vpliv deponij odpadkov na površinske in podtalne vode v Sloveniji ter problematika onesnaževanja Krasa.

Tema naslednjih poglavij so preprečevanje nesreč in ukrepanje ter odpravljanje njihovih posledic. V devetem poglavju so predstavljene tuje izkušnje ob naravnih nesrečah: nizozemske pri poplavah in japonske pri potresih. Poseben članek obuja černobilsko katastrofo, ki je razblinila mite o čisti in varni jedrski energiji. Zadnji del je namenjen izobraževanju in usposabljanju ter mednarodnim stikom na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

V desetih letih je revija Ujma opravila pionirsko delo na področju spoznavanja naravnih in drugih nesreč. Odlikuje jo pester izbor člankov, v katerih avtorji s poglobljeno in objektivno analizo osvetlijo obravnavano temo. Revija ne niza le nepovezanih informacij, ampak prinaša sklop strokovnih člankov, v katerih avtorji iščejo nove poti proučevanja naravnih in drugih nesreč in pri tem razvijajo lastno teorijo in metodologijo.

NAŠ SVET OD BLIZU IN DALEČ

VELIKI ATLAS SVETA

PRVA DOPOLNJENA
IZDAJA

VELIKI ATLAS SVETA Dopolnjena izdaja!

Največji in najpopolnejši atlas v slovenskem jeziku je tako velik zato, ker združuje tri knjige, ki jih potrebuje vsaka družina: atlas, geografsko enciklopedijo in geografski leksikon.

392 strani formata 27 x 37 cm
72 barvnih zemljevidov
več 100 barvnih ilustracij
razlaga zemljepisnih izrazov
pisava zemljepisnih imen

PRIROČNI KRAJEVNI LEKSIKON SLOVENIJE

Naj vam bo pri odkrivanju bogastva in lepote naše dežele vedno pri roki!

400 strani formata 19 x 29 cm
48 strani barvnih prilog
opisi značilnosti in posebnosti
6000 slovenskih naselij

DZS